

ULUSLARARASI ÇALIŞMA ÖRGÜTÜ'NÜN TÜRKİYE'YE İLK
TEKNİK YARDIM FAALİYETLERİ ÇERÇEVESİNDE 'YAKIN
VE ORTA DOĞU ÇALIŞMA ENSTİTÜSÜ' NÜN KURULUŞU
VE İSTANBUL DÖNEMİ FAALİYETLERİ
(1955 – 1972)

Erdem CAM*

ÖZET

Bu çalışmada, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Türkiye'ye yapmış olduğu ilk teknik yardım faaliyetleri içerisinde Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsünün (YODÇE) kuruluşu incelenmiştir. Çalışmada Enstitünün tarihi ve faaliyetleri; İstanbul'da geçirmiş olduğu uluslararası dönem (1955–1959) ile kurumun Çalışma Bakanlığına intikal ettirildiği 1960 yılından sonrası - Ulusal dönem (1960–1972), olmak üzere iki bölümde ele alınmıştır.

ABSTRACT

In this paper, the International Labour Organization's (ILO) contribution to Turkey in order to establish an institute (Labour Institute for the Near and Middle East) which is a key actor in work and employment is analysed. The history and activities of Institute's analysed in two main part. One is establishing period and international term (1955–1959). Second is the term of when the institute affiliated to the Ministry of Labour and Social Security (MoLSS) of Turkey (1959–1972).

GİRİŞ

Bu çalışmada, Sanayi Devrimi sonrası değişen üretim ve tüketim ilişkileri neticesinde işgücü piyasalarında, emeğin korunması amacıyla kurulmuş olan Uluslararası Çalışma Örgütü (UÇÖ) ile Türkiye arasındaki işbirliği ve ilişkilerinin bir sonucu olarak, 1955 yılında İstanbul'da kurulmuş olan "Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsü"nün (YODÇE) kuruluşundan 1972 yılına kadar olan dönemde İstanbul'da gerçekleştirdiği faaliyetler incelenecektir.¹ Bu çalışma; esas itibarıyla bir sözlü tarih çalışması olarak planlanmış, ancak çalışma esnasında yazılı kaynaklardan da yararlanılmıştır.

Çalışmada, Enstitünün İstanbul'da geçirmiş olduğu dönem;

1. Enstitünün kuruluşu ve uluslararası dönem (1955 – 1959),
2. Ulusal dönem (1960 – 1972),

olmak üzere iki bölümde ele alınmıştır. 1955–1959 dönemine ilişkin açıklamalara geçmeden önce UÇÖ'nün kuruluşu ve amacı kısaca aşağıda özetlenmiştir.

Uluslararası Çalışma Örgütü, "bir ülkü birliği uğrunda çalışmayı göze almış devletler topluluğudur. Sosyal gelişmeyi sağlamak, yani bütün dünyada yaşama ve çalışma şartlarını düzeltmek bu ülkünün temelidir" (UÇÖ, 1963: 3). UÇÖ, bu amacını gerçekleştirmek üzere çeşitli ülkelerde eğitim ve araştırma faaliyetlerine girişmiş, bölge büroları ve çalışma enstitüleri kurmuştur.

Örgüt, İkinci Dünya Savaşı'nı takip eden yıllarda özellikle az gelişmiş ülkelerdeki çalışma yaşamı üzerine eğilmiş ve bu ülkelerde çalışma yaşamını iyileştirici yönde çeşitli faaliyetlerde bulunmuştur. UÇÖ'nün temel sloganı; "Yoksulluğun çıktığı her yerde refah tehlikeye girer." olmuştur (Jain, 1960: 268). Bu sloganla yola çıkan ve harekete geçen Örgütün amacı, dünyanın çeşitli bölgelerinde bölgesel eylem planları ile o bölgedeki çalışma yaşamını güçlendirmek, Talas'ın (1959) ifadesi ile "az gelişmiş memleketlerin hayat seviyelerini yükseltmek" olmuştur (Talas, 1959: 21).

* ÇASGEM - Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzmanı; Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Doktora Programı.

Yukarıda belirtilen temel amaç çerçevesinde belirlenen hedeflerinin gerçekleştirilmesi için öncelikle Asya, Latin Amerika ile Yakın ve Orta Doğu Ülkeleri'nde bir dizi bölgesel konferans, teknik toplantı, seminer ve yardım projeleri düzenlemiştir.

Örgüt bu amaca yönelik olarak, Yakın ve Orta Doğu ile ilgili ilk toplantısını New Delhi'de gerçekleştirilen Asya Bölgesel Konferansı'ndan sonra, 1947 yılında İstanbul'da düzenlenmiştir (Jain, 1960: 269). Daha sonra, Örgüt tarafından Türkiye ve çevre ülkelerinde çeşitli eğitim faaliyetleri ve bazı kurumsal faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Makal (2002), Örgüt ile Türkiye arasındaki ilişkileri üç açıdan değerlendirmektedir;

- a) Kurumsal düzeyde kurulan ilişkiler,
- b) Örgütün Türk iş hukukuna olan etkileri,

c) Örgüt ile Türkiye arasındaki teknik yardım ve eğitim faaliyetleri gibi etkinliklerdir (Makal, 2002: 399).

Bu bağlamda, Örgüt tarafından Türkiye'ye yapılan ilk teknik yardım 1949 yılında başlamıştır. Öncelikle Türkiye'ye beş uzman gönderilmiş, bu uzmanlar Türkiye çalışma yaşamı ile ilgili olarak 1949 yılı Mart - Mayıs ayları arasında kapsayan bir inceleme döneminden sonra, bulgularını bir raporla yazılı hale getirerek, hazırladıkları raporu Türk Hükümeti'ne sunmuşlardır. Bu rapor daha sonra, Türk sosyal siyaseti üzerinde önemli etkilerde bulunmuştur (Talas, 1959: 21; Varlık, 1998: 425). Devam eden süreç içinde, Örgüt tarafından Türkiye'de çalışma hayatıyla ilgili çeşitli faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Bunlar genel başlıklar altında sıralanacak olursa; Türkiye ile Yakın ve Orta Doğu ülkelerinde çalışma yaşamının sorunlarının tartışıldığı bölgesel toplantılar, bu ülkelere teknik destek verilmesi, mesleki eğitim, çalışma şartları ve sosyal güvenlik konularında çeşitli faaliyetler, kooperatifçilik, el işçiliği ve küçük çaplı sanayiler başlıkları altında toplanabilir (Jain, 1960: 268-269).

YODÇE'nin kuruluşu, amaçları ve geçirmiş olduğu safhalara ilişkin değerlendirmelere geçmeden önce, 1950'li yıllarda UÇÖ'nün

Türkiye ve çevre ülkelerde gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler aşağıda özetlenmiştir.

UÇÖ'nün bir organı olan 'Uluslararası Çalışma Bürosu' tarafından, Türkiye Hükümetinin daveti üzerine 1952 yılında İstanbul'da Yakın ve Orta Doğu Ülkeleri için bir Faaliyet Merkezi kurulmuştur. Yakın ve Orta Doğu Faaliyet Merkezi'nin başlıca görevi Örgütün uzmanlık alanına giren toplumsal ve çalışma hayatıyla ilgili sorunlar üzerine, Örgüt ile çevre ülkeler arasında, sıkı bir temas kurmaktır. Kurulacak bu temasın arkasında, Türkiye'nin 1950'li yıllarda yüzünü Batı dünyasına çevirmiş olmasının önemli bir etkisi vardır. Anıl Çeçen bu ilişkiyi 24 Kasım 2001 günü Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mezunları Derneği'nde düzenlenen söyleşide yapmış olduğu konuşmasında;

"... II. Dünya Savaşı sonrasında demokratikleşme dönemi başlamaktadır. 1950'li yıllarda Türkiye, ABD ile yakınlığa girmiştir. 1952'de Türkiye'nin NATO'ya girişi bir dönüm noktasıdır. 1950'lerin ikinci yarısında Türkiye'yi Orta Doğu'ya yönelten bir anlayış gelmektedir. ODTÜ, TODAİE ve Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsü (YODÇE) bu yıllarda kuruluyor..."

sözleriyle dile getirmiştir (Çeçen, 2001).

Çeçen'in (2001) belirttiği üzere YODÇE, adı geçen diğer iki kuruluş gibi Türkiye'nin Batı dünyası ile ilişkileri sonucunda, çalışma hayatıyla ilgili olarak ortaya çıkan anlayışın ürünü neticesinde kurulmuştur. Bu anlayışın sonucunda gerçekleşenler, sadece YODÇE'nin kurulması değil, bununla birlikte YODÇE'den önce Yakın ve Orta Doğu Faaliyet Merkezi'nin kurulmuş olmasıdır.

UÇÖ tarafından YODÇE'nin kuruluşu hakkında fikirlerinden yararlandığımız kişilerden biri, Enstitünün faaliyetlerinde de aktif olarak rol almış, alanında Türkiye'nin yetiştirmiş olduğu ender uzmanlardan olan Sabahaddin Zaim'dir.

Zaim'in, kendisiyle yapılan görüşmede, YODÇE'nin kuruluşu hakkında UÇÖ'nün kuruluşundan yola çıkarak ilettiği sözlü bilgiler aşağıda verilmiştir.

"...Bu teşkilatın kuruluş sebebi; hem insani hem de iktisadidir. Zahirî sebebi insanidir; milletler arasında çalışanların çalışma şartlarını düzenlemek, iyileştirmek ve standardize etmek, yeknesaklaştırmaktır. Bunların ilk iki kelimesi insanidir. Yani çalışanların hayat şartlarını geliştirmek, güzelleştirmek... Standardize etmek ise iktisadidir. Bunun sebebi ise şudur; 20.asrın başında İngiltere başta olmak üzere bazı ülkelerde sosyal siyaset tedbirleri gelişmeye başlamıştır. Çünkü 19.asır "*laissez faire*" sisteminin hakim olduğu bir dönemdir. Thomas Carlyle'nin Kahramanlar kitabındaki tabiri ile 19.asır tek kollu bir insanın uçuşuna benzer. 19.asır sadece maddi ve teknolojik yapısı ile gelişen, manevi, ruhi, ahlaki ve insani cephesi felç olmuş bir toplum yapısıdır. Bu sebeple Sosyalizm ve Marksizm ekolleri çıkmıştır. Çünkü o dönemde çocuklar on iki saat, on sekiz saat üst üste madenlerde çalıştırılmaktaydı ve hiçbir önleme politikası uygulanmıyordu. Bu dönemde İngiltere'de, Almanya'da sosyal güvenlik sistemleri kurulmuş ve kanunlar çıkarılmaya başlanmıştır. 20.asırda bunlar çıkarılmaya başlanınca İngiltere'de iş yaşamı ile ilgili mevzuat çıkartılmış, müesseseler kurulmaya başlanmış ve işçileri koruyucu haklar getirilmeye başlanmıştır. İngiltere gibi bir ülke bu sosyal tedbirleri alırken, almayanlar karşısında rekabet etmekte güçlük çeker hâle gelmiştir ve o zaman bu külfeti herkese eşitleyelim anlayışı ile harekete geçmişlerdir. Cemiyeti Akvam'a bağlı olarak daha diğer yan kuruluşlar yokken, Milletlerarası Çalışma Teşkilatı Cenevre'de kuruldu. O zaman bu teşkilat dünyada, bu hedefleri gerçekleştirebilmek için bölge teşkilatları kuruyordu; Uzak Doğu'da Hindistan'da, Güney Amerika'da, Afrika'da merkezleri vardı. Orta Doğuda bir yere kurmaları gerekiyordu, şimdi nereye kursunlar? Orta Doğu denen bu yerlerde Osmanlıdan otuz iki tane devlet çıkmış, bunların birçoğu Fas'tan tut da İran'a kadar Arap ülkeleri, devlet sayısı itibariyle kalabalık, buralar da kursa bunlar İsrail ile bir araya gelmiyorlar, tartışıyorlar. Bunun üzerine işte Türkiye'de kurma fikri ortaya çıkmıştır. Önce Yakın ve Orta Doğu Faaliyet Merkezi kuruldu sonra ona bağlı olarak YODÇE kuruldu. Hatta

ilk çalışma enstitüsü kurulduğu zaman eğitim yapmak için, yani sendikaları ve işçileri yetiştirebilmek için ilk seminere İsrailileri ve Arapları çağırarak istediler ama bunlar sorun çıkarttılar, biri gelince öbürü gelmedi. Yani burada kurulmasının ne kadar doğru olduğu anlaşıldı tabii..."²

Yukarıda da belirtildiği üzere, Türkiye'de çalışma hayatının düzenlenmesi hususunda gerekli olan çeşitli kurumların, yoğun bir çaba ve isabetli bir anlayışın sonucu olarak ortaya çıktığı görülmektedir.

UÇÖ Faaliyet Merkezi'ne, Uluslararası Çalışma Yasası'nın düzenlenmesi ve uygulanması gibi öteden beri Örgütün çerçevesine giren görevlerden ayrı olarak, teknik yardım konusunda çok önemli vazifeler verilmiştir. Bu itibarla Faaliyet Merkezi, UÇÖ'nün direktifleri gereğince çeşitli faaliyet alanlarındaki teknik yardım programlarının uygulama alanına konulmasını düzenler. Bu faaliyet, Yakın ve Orta Doğu Ülkeleri'nde daha çok işgücü ile iş ve işçi bulma siyaseti, her seviyede meslek eğitimi ve sakatların yeniden mesleğe alıştırılmaları ile ilgilidir. UÇÖ'nün teknik yardım faaliyeti ile çoğunlukla ustabaşı ve işçilerin eğitimi için merkez ve enstitülerin kurulması, verimlilik artışı ve yönetici kadroların geliştirilmesi ile olgunlaştırılmasını sağlayacak merkezlerin kurulmasını, küçük sanayi hizmetinde okul-atölyelerin kurulmasını, şehir ve köylerde küçük sanatların gelişmesi ile tarım ve ormancılık işlerinde çalışanların eğitilmesini sağlayacak programları gerçekleştirmek amacı güdülmektedir (UÇÖ, 1968: 8). Bu amaca yönelik olarak Faaliyet Merkezi tarafından, 1952 yılında Türkiye'de düzenlenmiş olan "Ustabaşı Stajyer Programı" ile teknisyen ve ustabaşılardan meydana gelen altmıştan fazla ekip teknik uyum stajları görmek üzere Batı Avrupa fabrikalarına yerleştirilmiştir. Bundan başka, 1962 yılında Ankara'da çalışmaya başlayan "Hızlandırılmış Teknik Eğitim Kılavuz Merkezi", yapı mesleği ve diğer sanayii mesleklerinde eğitim programları hazırlamıştır.

Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsü'nün Kuruluşu

UÇÖ'nün Türkiye'de çalışma yaşamına ilişkin, gerçekleştirilen eğitim faaliyetleri içinde yapmış olduğu diğer önemli katkı, 1955 yılında İstanbul'da kurulan Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsü'dür. YODÇE, UÇÖ ve Türkiye Cumhuriyeti arasında 17.01.1955 tarihinde, 5 Eylül 1951 tarih ve 6114 sayılı Kanuna dayanarak hazırlanan, 13 Sayılı Ek Anlaşma ile kurulmuş ve aynı gün Galatasaray Lisesi Konferans salonunda yapılan bir tören esnasında, dönemin Çalışma Bakanı Hayrettin Erkmen'in açılış dersi ile faaliyetine başlamıştır (Boyer, 1955; Birkan, 1967a).

Antlaşmaya Türkiye Hükümeti adına Esat Sıbay, Uluslararası Çalışma Örgütü adına Paul Casson imza atmışlardır. Bu Ek Antlaşma, Türkiye Hükümeti ile 5 Eylül 1951'de Birleşmiş Milletler, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı, Uluslararası Çalışma Örgütü ve Dünya Sağlık Örgütü arasında imzalanan Esas Antlaşma uyarınca akdedilmiştir. Adı belirtilen kuruluşlar ile hükümet arasındaki esas antlaşmanın amacı; "Hükümet dairesinde ve hükümet tarafından ele alınmış bulunan çalışma şartları, işçi sağlığı ve iş güvenliği, işçi-işveren ilişkileri, işgücü ve sosyal güvenlik mevzularının düzenlenmesi ve denetimi işlerinde görevli bulunanların bu sahalardaki bilgilerini arttırmak ve uzmanlık edinmelerini mümkün kılmak için Türkiye'de bir çalışma enstitüsü kurulması"dır.³ Esas Antlaşmada belirtilen konularda da görüldüğü üzere, dönemin politika belirleyicileri ülkemizde uygulaması yeni ve eksik olan fakat gün geçtikçe genişleme gösterecek olan, toplumsal mevzuat ve toplumsal kurumlara ait çalışanlarını, modern bilgi ve usullerle hem kuramsal hem de uygulama açısından yetiştirmek istemişlerdir. Aynı ihtiyacın bölgede bulunan diğer ülkeler açısından da duyulması, YODÇE'nin kuruluş amaçlarından bir diğeridir (Birkan, 1967a).

13 Sayılı Ek Anlaşma metni ve 1967 yılında sosyal siyaset ile ilgili olarak gerçekleşmiş bir eğitim seminerinin açılış konuşmasını yapan Selahattin Birkan⁴ (1967)'ın ifadelerinden de anlaşıldığı üzere; Türkiye, günümüzde çalışma yaşamı içinde sıkıntısını yaşadığı birçok konu hakkında, örneğin iş sağlığı ve güvenliği, 1950'li yıllarda UÇÖ ile

işbirliği halinde çalışmalar yapmış, gelecekte bu sahalarda ileri ülkeler arasında yer alabilmek için bir enstitü kurulmasını planlamıştır. Nitekim bu anlaşma çerçevesinde UÇÖ'nün girişimi ve mali desteği ile Türkiye Hükümeti'nin de mali yardımını neticesinde kurulan YODÇE, İstanbul Tophane Sementi Lüleçiler Caddesi'nde bulunan İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun (İİBK) binasında kendisine tahsis edilen katta faaliyetlerine başlamıştır (Boyer, 1955: 34). Bu dönemde Enstitü Müdürlüğüne Türkiye Hükümeti tarafından Zekai BOYER atanmıştır⁵. Ancak bu dönemde Enstitünün yönetimi asıl olarak UÇÖ tarafından, genel sekreter sıfatı ile atanan yöneticilerden oluşmaktadır. Hükümetin atamış olduğu müdür, genel sekreterin altında çalışan bir kişidir. Enstitünün yönetimine ilişkin açıklamalar bu çalışmanın 1955-1959 dönemini inceleyen bölümünde örgütsel yapı başlığı altında daha ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

UÇÖ, böyle bir enstitünün kurulabileceği yerler arasında Başkent Ankara ve tarihi bir şehir olan İstanbul arasında, İstanbul'u tercih etmiştir. Bu tercih tesadüfen yapılmış bir seçim değildir. Enstitünün İstanbul'da kurulmuş olmasının bazı sebepleri vardır. Öncelikle, şu belirtilmelidir ki, Enstitünün İstanbul'da kurulmuş olması coğrafi ve tedrisi sebeplerden ileri gelmektedir. İstanbul, bir taraftan deniz, kara ve hava yolları ile tüm Yakın ve Orta Doğu ülkelerine bağlı bir konumda, ziyaretçiler açısından dört yol ağzı bir noktada bulunmaktadır. Diğer taraftan doğal ve tarihi güzelliklere sahip bu şehirde, 1955 yılında ortalama 5500 civarında sanayi müessesesi bulunmaktadır. Bunların bazıları özel girişim bazıları ise kamu girişimleri neticesinde kurulmuştur. Bu müesseseler, ülkedeki iktisadi faaliyet sahasının birçok alanında ve farklı işkollarında faaliyet göstermişler, önemlerine göre küçük, orta ve büyük ölçekte yapılmışlardır. Bu müesseselerde 100.000'in üzerinde işçi çalışmaktadır. Dolayısıyla, YODÇE'nin faaliyet alanına giren çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, iş teftişi, iş hukuku, iş sağlığı ve güvenliği, verimlilik gibi konularda ve uygulamada Enstitünün ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir nitelikte olduğu için, Enstitü İstanbul'da tesis edilmiştir (Roch, 1955: 447). Bu konu hakkında Enstitü faaliyete başladıktan sonra Enstitü'de görev almış öğretim üyelerinin görüşleri daha ayrıntılı açıklamalar

içermektedir. Konuyla ilgili olarak Nevzat Yalçıntaş'ın değerlendirmeleri takip eden satırlarda yer almıştır;

"...YODÇE'nin bölgeyi kapsayacak bir şekilde Türkiye'de kurulmasının bazı sebepleri vardır; ilk sebebi İkinci Dünya Harbi'nden sonra dünya ekonomisi, çalışma hayatı ve ekonomik kalkınma sahalarında bu bölgede, Orta Doğu bölgesi bu Yakın Doğu bölgesini de içeriyor, görülen canlılık ve gelişmedir. İkinci Dünya Harbi'nden sonra yepyeni bir dünya haritası ortaya çıktı. Bu gelişmelere paralel olarak bölgede daha ziyade zirai bünyeli ülkeler gelişmeye başladı, yatırımlar canlandı. Örneğin, petrol ekonomisi, özellikle Orta Doğu'da önemli değişikliklere ve gelişmelere sebep olmuştur. Bunun manası; çalışma hayatının canlanmasıdır, işçi işveren ilişkilerinin gelişmesidir, sendikalaşmadır. Buralarda sendikalar kurulmaya başladı, sendikaların kurulmasında ILO Teşkilatı ve Bürosu önemli roller oynamaya başladı, bu ülkeler yavaş yavaş ILO'ya üye olmaya başladı. Bütün bunlar, Orta Doğu ve Yakın Doğu ile teşkilatın ilişkilerini arttırdı ve yepyeni bir saha ortaya çıkardı. ILO, buraya yardım etmek durumundaydı; endüstri ilişkilerini, sendikacılığı, işçi işveren ilişkilerini, toplu sözleşme hukukunu öğretmek durumundaydı. Bu eğitim nerede olacak? En gelişmiş, en demokratik ve sanayisi en ileri derecede olan, sendikalaşma hürriyeti olan bir ülkede olması gerekir. Türkiye, bütün bu saydıklarımında öncü ülkedir. Bütün Orta Doğu ülkelerine baktığımız zaman sanayileşmesine daha önce başlamış, kalkınmasını belli bir dereceye getirmiş ve sendikalara izin vermiştir. Başka ülkelerde sendikalar yoktu ya da devlet sendikası halinde kuruluyordu..."⁶

Yukarıda da belirtildiği üzere Yalçıntaş'ın açıklamaları Enstitü'nün Yakın ve Orta Doğu bölgesini kapsayacak şekilde neden Türkiye'de kurulduğunu net bir şekilde ortaya koymaktadır. Nitekim bu açıklamaların dışında, Bakanlık Ankara'da iken Enstitü'nün İstanbul'da kurulmuş olmasının da çeşitli sebepleri bulunmaktadır. Enstitü'nün uluslararası dönemdeki faaliyetlerine ilişkin yabancı yöneticilerin açıklamalarında İstanbul'un böyle bir enstitü için neden merkez olarak seçildiği anlatılmıştır. Bu açıklamaların üstüne Yalçıntaş'ın tespitleri ise aşağıdaki satırlarda ifade edilmiştir;

"...İstanbul Türkiye'nin ticaret merkezidir. İş hayatı İstanbul ve Marmara sahasındadır. İstanbul, merkezi ve her bölge ile ilişkisi olan bir konumdadır. Eğitim faaliyeti deyince hoca olmadan olmaz, eğitici olmadan olmaz, kimi eğiteceksin? Eğitilecek çok kişi var; işverenden, işçi temsilcisinden, sendikacılardan, bu konuda çalışan ekonomistler, hukukçular çok insan var. Ama eğitici kim olacak? O zaman Ankara'da bir kaç kişi var, çok az, benim tanıdığım Turhan Esener, Cahit Talas, Rüçhan Işık gibi insanlardır. Bütün eğitici kadrosu İstanbul'dadır. Çalışır sanayinin bulunduğu, işçinin, işyerinin bulunduğu yerden mi eğitim vermek daha etkili olur, yoksa o insanları getirip Ankara'da eğitmek mi daha etkin olur? "

Yalçıntaş'ın açıklamalarında da görüldüğü üzere İstanbul bir sanayi şehridir, Türkiye'nin çalışma ilişkileri ağırlıklı olarak İstanbul'dan yönetilmektedir. Sanayiciler, yatırımcılar İstanbul'da bulunmaktadır. Tüm bunların yanında Yakın ve Orta Doğu Faaliyet Merkezi'nin de aynı şehirde kurulmuş olmasından dolayı Enstitü bu şehirde kurulmuştur.

1. YODÇE - Uluslararası Çalışma Örgütü İstanbul Dönemi (1955 – 1960)

1.1. Statüsü ve Görevi

Enstitü'nün kuruluşu ve işleyişine ilişkin temel kurallar; 13 sayılı Ek Anlaşmada belirlenmiştir. Anlaşmanın birinci maddesinin ikinci fıkrasında, Enstitü'nün gerçekleştirmesi planlanan hizmetlerin hangi noktalar etrafında toplanacağı belirtilmiştir. Buna göre;

a) Ek anlaşmanın başlangıç kısımlarında belirtilen; çalışma şartları, işçi sağlığı ve iş güvenliği, işçi-İşveren ilişkileri, işgücü ve sosyal güvenlik mevzularının düzenlenmesi ve denetimi konularında görevli devlet dairelerinin gelişmesi hususunda, devletin yetkili makamları ile görüşmek suretiyle incelemeler yapmak ve bunlarla ilgili programların hazırlanmasına yardımcı olmak,

b) İlgili memurların yetiştirilmelerini sağlamak için izlenecek usulleri idarenin çalışma şartlarına uyumlaştırmak amacıyla gerekli incelemeleri yapmak,

c) Çalışma servislerince uygulanan usul ve esaslar hakkında çalışma sorunları ile görevli memurlar için merkezde uygun gelişme kurallarını düzenlemek,

d) Talep halinde, belge temin etmek ve danışmanlık hizmetinde bulunmak veya ilgili dairelerde öğretici denemeler ve gösteriler düzenlemek veya teknik doküman, dinleme ve görsel malzeme, el kitapları ve eğitim uygulamalarına ilişkin örnekler sağlamak suretiyle öğrenilen usul ve esasların ilgili daireler tarafından uygulanmasına yardım etmek.

1.2. Örgütsel Yapı

YODÇE, Uluslararası Çalışma Örgütü'ne bağlı bir kuruluş olarak İstanbul'da kurulduğu zaman, yönetim yapısı, UÇÖ tarafından atanan bir genel sekreter ve sekretere bağlı alt birimlerden oluşturulmuştur. Beş yıllık uluslararası faaliyet döneminde, Enstitü aynı zamanda UÇÖ'nün İstanbul'da bulunan Yakın ve Orta Doğu Faaliyet Merkezinde de görev yapan çeşitli uzmanların genel sekreterliği altında yönetilmiştir. Bu dönemde Enstitünün örgütlenmesi iki ana kısma ayrılmaktadır. Birinci kısım; teknik bölüm ve ikinci kısım; idari bölümdür. Teknik bölüm aşağıda yer alan alt bölümlerden oluşturulmuştur.

- a) Eğitim bölümü,
- b) Çeviri ve sekreteryaya bölümü,
- c) Kütüphane ve dokümantasyon bölümü,
- d) İş sağlığı ve iş güvenliği laboratuvarları.

Teknik bölümün personeli; uluslararası ve ulusal olmak üzere iki farklı kaynaktan sağlanmıştır. Uluslararası personel, çeşitli konularda Enstitüye destek veren uzmanlardır. Ulusal uzmanlar ise; teknik asistanlar, çevirmenler, sekreterler, stenograflar, kütüphaneci, teknik ressam ve laboratuvarda çalışan asistanlardan oluşmaktadır.

İdari bölümde ise sadece Türkiye Cumhuriyeti Çalışma Bakanlığı ile ilişkiler ve mali konular ele alınmakta ve yönetilmektedir. Bu bölüm Enstitü Müdürü (İdari Direktör) altında yer alan Türk çalışanlardan oluşturulmuştur. Enstitü Müdürü, Genel Sekreterin teknik yardımcısıdır. Enstitü Müdürü, Çalışma Bakanlığına ve beraber çalıştığı Genel Sekretere karşı sorumlu bir pozisyon işgal etmektedir. Enstitü Müdürü için gelecekte düşünülen konum, Enstitünün uluslararası faaliyeti sona erdikten sonra, genel sekreterin yerini alacak olan kişi olacaktır.

Beş yıllık uluslararası dönemde Enstitü üç yabancı genel sekreter tarafından yönetilmiştir. Bunlar aşağıda belirtilen devrelerde Enstitüyü yönetmişlerdir (ILO, 1961; Michel, 1959; Messmer, 1958: 20).

- 1. Roger ROCH : 1 Ocak 1955'ten 1 Mart 1957'ye kadar.
- 2. Erich A. MESSMER : 1 Mart 1957'den 1 Mart 1958'e kadar.
- 3. Maurice MICHEL : 1 Mart 1958'den 31 Aralık 1959'a kadar.

1.3. Mali Kaynakları - Bütçesi

Enstitünün bütçesi, UÇÖ ve T.C. Hükümeti tarafından aktarılan mali kaynaklardan oluşmaktadır. 1955-1959 yıllarında UÇÖ ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından YODÇE'ye aktarılan kaynaklar Amerikan doları bazında Tablo I'de verilmiştir.

Tablo I: YODÇE'ye 1955 - 1959 Yılları Arası Aktarılan Kaynaklar

Yıllar	UÇÖ (\$)	Türkiye (TL)
1955	106,502.10	322,325
1956	130,936.37	385,000
1957	86,261.33	405,000
1958	44,706.27	420,000
1959	39,529.73	675,590
Toplam	407,935.80 (\$)	2.207.915 TL=579.000 (\$)
Genel Toplam	986,935.8 \$	

Tablo I'de belirtilen kaynaklardan, UÇÖ tarafından aktarılan kaynak ile Enstitüde yöneticilik yapan genel sekreterler ve diğer tüm yabancı uzmanların ücretleri, Enstitüye alınan makine ve diğer aletler, Enstitünün eğitim faaliyetlerine katılan yabancı uyruklu katılımcıların masrafları, Enstitüde görev yapan teknik personele ödenen ücretler karşılanmıştır (Koçer, 1960: 6). UÇÖ tarafından yapılan bu mali desteğin yanında, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından aktarılan kaynak ile de Enstitünün yukarıda belirtilen harcamalar dışındaki diğer masrafları karşılanmıştır. Bunların başlıcaları; yabancı uzmanlara ödenen bazı tazminatlar, Enstitüde çalışan Türk uzman ve diğer memurların maaşları, büro ve mefruşat giderleri, her türlü günlük ihtiyacın karşılanmasına yönelik harcamalar, uzmanların Türkiye içinde yapmış oldukları gezilere ilişkin masraflar ile Enstitünün ihtiyaç duyduğu ve temini Türkiye'den mümkün olmayan laboratuvar vb. malzemelere ilişkin masraflardan oluşmaktadır (ILO, 1961; Koçer, 1960: 6). YODÇE'nin işleyişi ve faaliyetlerini sürdürmesi için gerekli olan bu harcamaların dışında ayrıca, T.C. Hükümeti tarafından Enstitünün yeni bir binaya taşınması için takriben 381.200 ABD Doları tutarında ödemedede bulunulmuştur. Sonuç itibariyle 1955-1959 yıllarını kapsayan faaliyet döneminde yapılan tüm ödemeler dikkate alındığında; dolar bazında Türkiye tarafından; 579.000+381.200=960.200 ABD Doları ve UÇÖ tarafından da 407.935 ABD doları kaynak aktarılarak, enstitünün harcamalarında kullanılmıştır.

1.4. Uzmanları

YODÇE'nin uluslararası düzeyde faaliyet göstermiş olduğu 1955-1959 döneminde birçok yabancı ve yerli uzmandan yararlanılmıştır. Bu dönemde Enstitüde, kimlerin hangi konularda uzman olarak çalıştığı Tablo II'de belirtilmiştir:

Tablo II: YODÇE Uzmanları (1955-1960)

Konular	Yabancı Uzmanlar	Türk Uzmanlar
Çalışma yönetimi	Roch, Messmer	Zekai Boyer, Fikret Aytaç
Çalışma yasaları	Fuss	
İş teftişi	Winkel, Lhoir	İsmet Atay, Cahide Serhadoğlu, Suna Giritli, Doğan Dık
İş güvenliği	Malagie, Michel	Agâh Türkdogan, Ömer Akman, Nihat Öner
Endüstriyel sağlık	Buschmann, Diggle	Erol Sevil
İş sağlığı	Marchand, Fuchs	İsmail Topuzoğlu
İstihdam	Buxton, Jones	Ekmel Zamil, Adnan Lavkan
Sosyal güvenlik	-	Gazanfer Topuz

Tablo II'de görüldüğü üzere, bu dönemde YODÇE'de on üç yabancı ve on dört Türk olmak üzere, toplam yirmi yedi uzman çeşitli konularda eğitim ve araştırma faaliyetleri içinde yer almıştır. Ancak belirtilmesi gereken bir diğer önemli ayrıntı, her ne kadar kayıtlı belgelerde yer almamış olsa da 1955-1960 dönemi içinde İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Sosyal Siyaset Kürsüsü öğretim üyelerinin bir kısmı, YODÇE faaliyetleri içinde, bu uzmanlar ile birlikte çalışmışlardır. Bu isimler net olarak bilinmemekle beraber, Orhan Tuna, Ekmel Zamil ve Sabahaddin Zaim bu çalışmaların içinde etkin olarak bulunmuşlardır. Öğretim üyelerinin Enstitü'de göstermiş oldukları faaliyetler esnasındaki statüleri; ek görevle ders vermek şeklinde olmuştur. Enstitü'nün hukuki statüsü dışardan öğretim üyesi ve uzmanların ek görevle kurumda çalışmalarına olanak verecek şekilde tasarlanmıştır.

YODÇE'nin faaliyetlerini ulusal olarak nitelendirdiğimiz; 1960-1972 YODÇE Çalışma Bakanlığı dönemini içeren başlık altında da, bu isimlerden bazılarının kurumda çeşitli konularda uzman olarak çalıştığı görülmektedir. Aynı şekilde 1960-1972 döneminde adı geçen öğretim üyelerinin istihdamı, üniversitedeki görevlerinin yanında YODÇE'nin faaliyetlerine destek olmak şeklinde ayarlanmıştır. Dolayısıyla, özellikle Türk öğretim üyelerinin, Enstitüde ek görevle istihdam edilmiş oldukları belirtilmelidir.

1.5. Çalışma Yöntemi

Enstitü, icra edeceği faaliyetleri bir plan çerçevesinde yürütmeyi ilke edinmiştir. Örneğin; 1958 senesinin Mayıs ayında Enstitünün yayınlamış olduğu bültende, 1958 senesine ilişkin bir faaliyet programı yayınlanmıştır. Bülten senenin ortasında yayınlanmış olduğu için bu programda Mayıs ayına kadar gerçekleştirilen faaliyetler ve Mayıs ayından itibaren sene sonuna kadar gerçekleştirilmesi planlanan faaliyetler yer almıştır.

Enstitünün 1955 yılında kuruluşundan, 1972 yılında Ankara'ya taşınmasına kadar geçen dönemde, yukarıda belirtilen program anlayışı çerçevesinde faaliyetleri yürütülmüştür (YODÇE, 1958a: 54-55).

Enstitüdeki eğitim ve araştırma faaliyetleri; katılımcılara sadece belli konularda bilgi veren dersler ya da seminerler aracılığıyla sürdürülmüştür. Bunun yanında eğitimler esnasında filimler ve slâytlar gibi görsel eğitim araçları da kullanılmıştır. Diğer yandan uygulamalı eğitim yöntemi de benimsenmiş olduğundan, Türkiye'nin çeşitli şehirlerinde yer alan fabrikalara ziyaretlerde bulunmuş ve kuramsal eğitimlerin, uygulamanın da incelenmesi suretiyle pekiştirilmesi sağlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak aşağıda yer alan bazı illere belirtilen işkolları çerçevesinde ziyaretler gerçekleştirilmiştir.

- İzmir'de pamuk sanayi
- Gemlikte yapay ipek sanayi
- İzmit'te kâğıt sanayi
- Hereke'de halı sanayi
- Bursa'da yün ve ipek dokuma sanayi
- Zonguldak'ta kömür madenleri
- Karabük'te ise metal çalışanlarına yönelik işyerleri

Bu ziyaretlerin yanında ayrıca Ankara'da Çalışma Bakanlığı, Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK) ve İş ve İşçi Bulma Kurumu'na (İİBK) ziyaretlerde bulunulmuştur. Ayrıca, bunların yanında Enstitüde, iş

sağlığı ve güvenliği alanında ölçümler ve deneyler yapan bir laboratuvar bulunmaktadır. Bu laboratuvarında, çalışma yaşamında, sağlık ve güvenlik konularına ilişkin deneyler ile ölçme ve değerlendirme faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

Enstitüde beş yıllık faaliyet dönemi boyunca çalışma yöntemi, pazar ihtiyaçlarına yönelik ve uygulamalara dönük bir şekilde geliştirilmiştir. Bu Enstitüde gerçekleştirilen eğitimlerin en önemli amaçlarından birisi, eğitime katılanların, edindikleri bilgileri, işyerlerinde kullanabilmelerinin sağlanmasıdır. Özellikle iş sağlığı ve güvenliği alanındaki eğitimler, okutmanlar ve eğitimciler tarafından bu saha ile ilgili filimler eşliğinde sürdürülmüş ve sonra katılımcılar ile konunun tartışılması sağlanmıştır. İlk eğitimler genellikle iş müfettişlerinin katılımı ile gerçekleşmiş olsa da daha sonra, bakanlığın diğer birimlerinde çalışan kişilere de açılmıştır. Bu eğitimlerin yanında enstitü, Türk Sanayisine doğrudan nasıl yardım edilebileceği konularını da araştırmıştır. Bu araştırma faaliyetleri ise aşağıdaki konuları kapsamaktadır;

- Sanayi kesimindeki yöneticilere sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesine yönelik tavsiye ve önerilerde bulunulması,
- Sağlık ve güvenlik kurullarının formasyonu,
- Tehlikeli makine ve aletlerin bulunduğu işyerlerine ödünç koruyucular verilmesi,
- Ödünç filimler verilmesi,
- Fabrikalarda eğitimcilerin toplumsal ve iktisadi sorulara yanıt vermelerinin sağlanması,
- İş Güvenliği haftasının düzenlenmesi.⁷

Enstitü bu şekilde iş teftişi, endüstriyel güvenlik (iş güvenliği) ve iş sağlığı konularında yoğunlaşmış, eğitimcilerin hem teorik hem de uygulamaya dönük konular üzerinde durması sağlanmıştır.

➤ Eğitimcilerin genellikle üzerinde durdukları konular aşağıda belirtilmiştir:

- Çalışma yönetimi (Labour management)
- İş teftişi (Labour inspection)
- İşçi - işveren ilişkileri (Labour - employer relations)
- Endüstriyel teknoloji ve güvenlik (Industrial technology and safety)
- Endüstriyel sağlık (Industrial health)
- İş sağlığı (Occupational health)
- İstihdam ile ilgili konular (Employment and related topics)
- Sosyal güvenlik (Social security)

Eğitimcilerin bu konulara ilişkin yapmış oldukları sunumlar, katılımcıların farklı uluslardan olmaları nedeniyle, konuları anlayabilmeleri açısından, eşzamanlı bir şekilde Arapça, Fransızca, İngilizce ve Türkçe'ye çevrilmiştir. Dersler katılımcı bir şekilde gerçekleştirilmiş; eğitimciler zaman zaman kendi ülkelerine ilişkin örnekler vererek konuların sınıf ortamında katılımcılar ile tartışılmasını sağlamıştır (ILO, 1961; Michel, 1959). Bunların yanında haftanın iki günü grup çalışmalarına ayrılmıştır. Bu grup toplantılarında, yukarıda belirtilen stajyerler mesleki sorunlarını o dersin hocası ile ve birlikte ele alarak bilimsel bir tartışma içinde incelemiş ve sonuca bağlamaya çalışmışlardır (Aytaç, 1958: 22).

1.6. Eğitim Faaliyetleri

Öncelikle belirtmek gerekir ki YODÇE'nin kuruluş amacının başında; "Çalışma Bakanlığı'nın ihtiyacı olan personeli yetiştirmek ve olgunlaştırmak"⁸ bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle; Enstitünün kuruluş amacı; o dönemde Çalışma Bakanlığı'nda ve ilgili kuruluşlarında çalışan veya çalışacak olan personeli yetiştirmek ve çalışma alanlarına ilişkin konularda bilgi ve becerilerini arttırmaktır. Dolayısıyla, Enstitünün 1955-1960 yılları arasındaki faaliyetlerinin büyük bir çoğunluğu, eğitim

faaliyetlerinden oluşmuştur. YODÇE'nin kuruluşundan sonra düzenlemiş olduğu ilk eğitim, yirmi adet Türk iş müfettişine yönelik olmuştur. Dört ay süreli bu eğitimde, iş teftişine ilişkin ilke ve esaslar ele alınmıştır.

Enstitünün adından da anlaşılacağı üzere, amaçlarından bir diğeri de Yakın ve Orta Doğu Ülkelerindeki Çalışma Bakanlıklarında ya da çalışma yaşamı ile ilgili ulusal teşkilatlanmaları içerisinde yer alan memurların eğitimidir. Nitekim Enstitünün gerçekleştirmiş olduğu ilk eğitimden sonraki eğitimlere, Yakın ve Orta Doğu ülkelerinden çeşitli konularda ve mevkilerde bulunan uzmanlar, memurlar ve stajyerler katılmıştır (YODÇE, 1962).⁹ Bu durum; 1955'te ilk Enstitü Sekreteri Roger Roch ve 1959'da Enstitü Sekreterliği görevini yürüten Maurice Michel tarafından dile getirilmiştir. Michel, 1959 yılında Çalışma Dergisi'nde yayınlamış olduğu makalesinde, 13 Sayılı Ek Antlaşmada da ifade edildiği gibi, Enstitünün sadece Türk memurlarına değil diğer Yakın ve Orta Doğu memleketlerinin memurlarına da açık olduğunu belirtmiştir (Michel, 1959; Roch, 1955: 446). İlk beş yıllık faaliyet döneminde bu çalışmanın ilerleyen bölümlerinde görüleceği üzere, Türkiye dâhil on altı farklı ülkeden çeşitli uzmanlar bu eğitim faaliyetlerine katılmışlardır.

Bu dönemde Enstitünün faaliyetleri ağırlıklı olarak iş teftişi, iş sağlığı ve güvenliği ve sosyal güvenlik alanlarında gerçekleşmiştir. Bu amaç doğrultusunda, iş teftişi ile ilgili olarak genel staj dönemleri düzenlenmiş ve bu stajlara Yakın ve Orta Doğu ülkelerinden stajyerler katılmıştır. Bu dönemdeki eğitimlerden bazıları Türkiye'ye özgü kalmış diğerleri ise Yakın ve Orta Doğu ülkelerine hitap etmiştir (Michel, 1959; Birkan, 1967a; ILO, 1961). Diğer taraftan, Türk stajyerlerine hatırlatma (bilgi tazeleme) eğitimleri, Yakın ve Orta Doğu ülkelerinin Çalışma Genel Müdürlerinin toplantıları, işyeri hekimlerine, bölge çalışma, işçi sigortaları, İş ve İşçi Bulma Kurumu müdürleri, Türkiye İşçi Sigortaları Emniyet Müfettişlerine, Türkiye Sanayi Müesseseleri Emniyet Şefleri ve mühendislerine, Türkiye İİBK memurlarına yönelik birçok eğitim faaliyeti düzenlenmiştir. Bunların yanında Ankara'da bulunan bir teknik

YAKIN VE ORTA DOĞU ÇALIŞMA ENSTİTÜSÜ VE İSTANBUL DÖNEMİ

okulda işçi sağlığı ve iş güvenliği haftası ile YODÇE'de İstanbul bölgesi iş müfettişleri için düzenlenen aylık toplantıları da bu eğitim faaliyetlerine ekleyebiliriz (Talas, 1959: 21; Michel, 1959: 38). Aşağıda, Tablo III'de YODÇE'nin 1955–1959 yılları arası eğitim istatistikleri ile ilgili veriler sunulmuştur.

Tablo III: YODÇE 1955–1959 Eğitim Verileri (Yıllar, ülkeler ve konular bazında)

Yıl	Tarihi ya da Süresi	Konu	Sayı	Katılımcı Ülkeler
1955	30.1.1955 - 31.5.1955	İş Teftişi - İş Güvenliği	20	Türkiye
	1.5.1955 - 31.7.1955	İş Güvenliği	19	Yunanistan, İran, İsrail, Türkiye
	1.9.1955 - 30.6.1956	İş Teftişi	24	Yunanistan, İran, Irak, Ürdün, Lübnan, BAC Suriye, Türkiye
Toplam: 3 Eğitim			63	8 Ülke
1956	1.3.1956 - 30.6.1956	İş Güvenliği - İşçi Bulma - İşgücü	18	İran, İsrail, Türkiye
	7.5.1956 - 26.5.1956	İş Teftişi Hatırlatma Eğitimi	18	Türkiye
	16 haftalık eğitim	İş Güvenliği	26	Mısır, İran, Irak, Lübnan, Libya, Sudan, Türkiye
Toplam: 3 Eğitim			62	9 Ülke
1957	1.4.1957 - 13.7.1957	İş Teftişi	21	BAC Mısır ve Suriye, Irak, Ürdün, Lübnan, Sudan, Türkiye
	16.9.1957 - 24.1.1958	İş Güvenliği - İşçi Sağlığı	15	İran, İsrail, Türkiye
	25.11.1957 - 30.11.1957	İş Hekimliği	34	Türkiye
Toplam: 3 Eğitim			70	9 Ülke
1958	7.4.1958 - 18.4.1958	İş Teftişi Hatırlatma Eğitimi	26	Türkiye
	1.5.1958 - 20.05.1958	Bölge Çalışma Müdürlerine Yönelik Eğitim (İş Teftişi-İş güv.)	22	Türkiye
	21.5.1958 - 10.6.1958	İİBK Bölge Müdürlerine Yönelik Eğitim (İş Bulma-İş Gücü)	20	Türkiye
	6.10.1958 - 25.10.1958	Türk İşçi Sigortaları Müdürleri (Sosyal Güvenlik)	22	Türkiye

ERDEM CAM

	15.9.1958 - 27.11.1958	İş Teftişi-İş Güvenliği	21	İran, Irak, Ürdün, Kuveyt, Lübnan, Suudi Arabistan, Türkiye
Toplam: 5 Eğitim			111	9 Ülke
1959	12.1.1959 - 31.1.1959	Türk İşçi Sigortaları Müfettişleri (İş Güvenliği)	27	Türkiye
	14.3.1959 - 28.3.1959	İş Güvenliği Müdürleri ve Mühendisleri (Ağaç ve Maden İşkolunda İş Güvenliği)	12	Türkiye
	14.4.1959 - 31.7.1959	İş Teftişi - İş Güvenliği	20	İran, Lübnan, Libya, Somali, Sudan, Türkiye
	1959	İşgücü	17	Türkiye (İstanbul)
	1959	İşgücü	15	Türkiye (Ankara)
	1959	İşgücü	7	Türkiye (Samsun)
	1959	İşgücü	8	Türkiye (Sivas)
	1959	İşgücü	15	Türkiye (İzmir)
	1959	İşgücü	12	Türkiye (Adana)
	5.10.1959 - 23.10.1959	İş Güvenliği Mühendisleri (İş Güvenliği)	27	Türkiye
	2.11.1959 - 28.11.1959	İş Güvenliği-İşçi Sağlığı	24	Kıbrıs, Yunanistan, İran, Irak, Ürdün, Lübnan, Libya, Fas, Sudan, Türkiye, Birleşik Arap Cumhuriyeti Mısır ve Suriye Eyaletleri
Toplam: 11 Eğitim			184	9 Ülke
Genel Toplam			490	16 Ülke

Tablo III'de yer alan veriler YODÇE'nin uluslararası statüde faaliyet gösterdiği döneme ait verilerdir. Bunların dışında ayrıca yöneticilere yönelik uluslararası toplantılar gerçekleştirilmiş olup, bu toplantıları gösterir tabloya (Tablo IV) aşağıda yer verilmiştir.

YAKIN VE ORTA DOĞU ÇALIŞMA ENSTİTÜSÜ VE İSTANBUL DÖNEMİ

Tablo IV: YODÇE 1955–1959 Genel Müdürler Düzeyindeki Bilgilendirme Toplantıları (Yıllar, ülkeler ve konular bazında)

GENEL MÜDÜRLER DÜZEYİNDEKİ BİLGİLENDİRME TOPLANTILARI			
Tarihi	Konu	Katılımcı sayısı	Katılımcı ülkeler
12.12.1955 - 17.12.1955	Bilgilendirme Eğitimi (Arap ülkeleri ve Türkiye için)	10	Mısır, Irak, Ürdün, Lübnan, Suriye, Türkiye
22.5.1956 - 29.5.1956	Bilgilendirme Eğitimi (Arap ülkeleri dışındaki Ülkeler için)	7	Yunanistan, İran, İsrail, Türkiye
7.4.1958 - 12.4.1958	Bilgilendirme Eğitimi (Arap ülkeleri ve Türkiye için)	7	Yunanistan, İran, İsrail, Türkiye
28.4.1958 - 3.5.1958	Bilgilendirme Eğitimi (Arap ülkeleri ve Türkiye için)	10	İran, Irak, Ürdün, Kuveyt, Lübnan, Suudi Arabistan, Türkiye

YODÇE'nin İstanbul'da faaliyet göstermiş olduğu 1955–1959 dönemine ilişkin olarak bundan sonra yer alan grafik ve tablolardaki veriler, Tablo III dikkate alınarak hazırlanmıştır. Enstitünün 1955–1959 dönemine ait eğitim sayısı ve katılımcı sayısı bazında hazırlanan eğitim istatistikleri Tablo V'te sunulmuştur.

Tablo V: YODÇE Konulara Göre Eğitim İstatistikleri 1955–1959 (Konulara göre eğitim ve katılımcı sayısı bazında)

No	Konular	Eğitim Sayısı	%	Katıl. Sayısı
1	İş Teftişi	2	9	45
2	İş Teftişi - İş Güvenliği	3	12	61
3	İş Güvenliği - İşçi Sağlığı	2	8	39
4	İş Güvenliği	2	9	45
5	İşgücü	6	16	74
6	İş Güvenliği - İşçi Bulma - İşgücü	1	4	18
7	İş Teftişi Hatırlatma Eğitimi	2	9	44
8	İş Güvenliği Müdürleri ve Mühendisleri (İş Güvenliği)	2	8	39
9	İş Hekimlerine Yönelik Seminer	1	7	34
10	Bölge Çalışma Müdürlerine Yönelik Eğitim (İş Teftişi - İş Güvenliği)	1	4	22
11	İİBK Bölge Müdürlerine Yönelik Eğitim (İş Bulma-İşgücü)	1	4	20
12	Türk İşçi Sigortaları Müdürleri (Sosyal Güvenlik)	1	4	22
13	Türk İşçi Sigortaları Müfettişleri (İş Güvenliği)	1	6	27
TOPLAM:		25	100	490

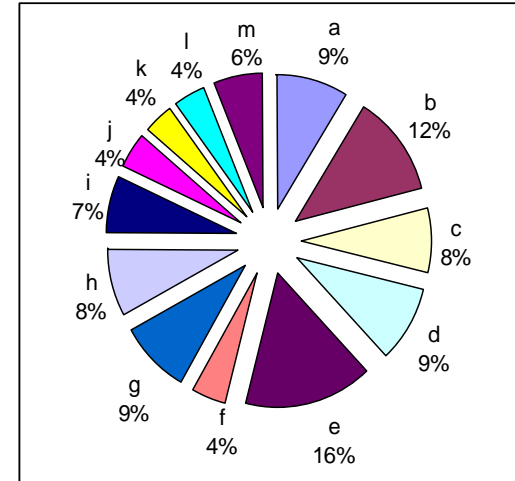
ERDEM CAM

Tablo V'te görüldüğü üzere, beş yıllık faaliyet dönemi boyunca katılımcı sayısı açısından en çok eğitim verilen konu, iş teftişine aittir. Bunu ikinci sırada işgücü konusu takip etmiş, üçüncü sırada ise iş teftişi bilinçlendirme eğitimleri olmuştur. Üzerinde ağırlıkla durulan bir diğer konu ise iş güvenliği müdürleri veya şefleri ile mühendisleri için gerçekleştirilen kurslar olmuştur. Rakamlardan da anlaşıldığı üzere, dönemin Türkiye'sinde çalışma yaşamında en çok ihtiyaç duyulan konu iş teftişi ve işgücü meseleleridir.

Enstitünün faaliyetleri hakkında döneme ilişkin kaynaklardan anlaşıldığı üzere, Enstitü iş teftişi eğitimine ayrıca bir önem vermiştir. İş müfettişleri için hazırlanmış eğitim programları mesleğe yeni adım atmış iş müfettişi adaylarının çok farklı okullarda yetişmiş olmalarının getirmiş olduğu farklılıklar da dahil olmak üzere, teftiş personelinin yetişmesi hususundaki bir çok konu dikkate alınarak hazırlanmıştır (Lhoir, 1959: 53–55).

Enstitüde gerçekleşen eğitimlerin içeriği, konularına göre hazırlanmış istatistiksel dağılım grafiğinde daha rahat bir şekilde anlaşılacaktır.

Grafik I: 1955–1959 Eğitim İstatistikleri Grafiği

a	İş Teftişi
b	İş Teftişi - İş Güvenliği
c	İş Güvenliği - İşçi Sağlığı
d	İş Güvenliği
e	İşgücü
f	İş Güvenliği - İşçi Bulma - İşgücü
g	İş Teftişi Hatırlatma Eğitimi
h	İş Güvenliği Müdürleri ve Mühendisleri (İş Güvenliği)
i	İş Hekimlerine Yönelik Seminer
j	Bölge Çalışma Müdürlerine Yönelik Eğitim (İş Teftişi - İş Güvenliği)
k	İİBK Bölge Müdürlerine Yönelik Eğitim (İş Bulma-İşgücü)
l	Türk İşçi Sigortaları Müdürleri (Sosyal Güvenlik)
m	Türk İşçi Sigortaları Müfettişleri (İş Güvenliği)

1955–1959 faaliyet dönemi boyunca düzenlenen eğitimlere, daha önceden belirtildiği gibi farklı ülkelerden katılımcılar olmuştur. YODÇE'nin bu eğitimlerine katılan kişilerden bazıları yıllar sonra kendi ülkelerinde üst düzey görevlerde bulunmuşlar, aralarından Bakanlık yapanlar olmuştur.¹⁰ Bu durum Yakın ve Orta Doğu ülkeleri açısından Enstitüye ne kadar çok önem verildiğinin ve Enstitüde eğitim almış bu kişilerin yaşamlarının çeşitli aşamalarında referans olduğunun da bir göstergesidir.

Enstitünün yabancı uyruklu katılımcılara yönelik uygulamış olduğu eğitim programları başarılı bir şekilde sonuçlanmıştır. Enstitünün amaçlarından bir diğeri de, bu stajyerlerle mümkün olduğunca organik bir bağ kurmaktır. Nitekim bu amaca yönelik olarak, YODÇE bülteninde, İran'dan ve Lübnan'dan katılan stajyerlerin Enstitü ve İstanbul hakkındaki görüşleri, eğitimlerden edindikleri tecrübelerle ilişkin bilgileri içeren yazıları yayınlanmıştır (Aştari, 1958: 74; Farhat, 1958: 75).

Enstitünün bu dönemde oldukça faydalı faaliyetleri gerçekleştirmiş olmasına karşın, ulusal ve uluslararası iki ayrı kaynaktan sağlanmış olan bütçesi ile beş yıllık faaliyet dönemi boyunca, sadece 524 kişiye ulaşabilmiş olması yeterli görülmemiş, bu durum, YODÇE'nin 1960'tan sonra Türkiye Cumhuriyeti'ne devredilmesi ile Enstitünün idaresine gelen yöneticiler tarafından da kendi dönemlerinde, daha çok kişiye ulaşılmış olmasını göstermek açısından sürekli dile getirilmiştir (Koçer, 1963: 2).

1.7. Araştırma ve Yayın Faaliyetleri

Enstitünün sürdürmüş olduğu eğitim ve araştırma faaliyetlerinin yanı sıra, bu dönemde gerçekleştirmiş olduğu bir başka etkinlik alanı ise yayın faaliyetleri olmuştur. Enstitü; ilk sayısı, 1 Ocak 1958'de çıkmış bir bülten yayınlamaya başlamıştır. Bu bülten kuruluşun uluslararası hüviyete sahip olduğu dönemde, üç dilde¹¹ yayınlanan ve bilimsel çalışmalardan oluşan bir yapıda gerçekleşmiştir. Her ne kadar yayının adı bülten olsa da bu bülten günümüzde üniversitelerin yayınladıkları akademik dergilerin içerdiği makalelere benzer, bilimsel çalışmalardan

ve Enstitüye ilişkin bazı haberlerden oluşmaktadır. Yayına, bülten adı verilmesinin sebebi, sadece bilimsel makale içermemesi, bununla birlikte kuruma ilişkin bazı haberleri de içermesinden ileri gelmektedir. Adı geçen bültenin ilk sayısı 1958 yılında çıkartılmıştır (Messmer, 1958: 19). Bu bülten, 1958 yılında, eşit dönemlerde olmayan bir sıralama içerisinde, dört kez çıkartılmıştır. Dergi faaliyetlerine daha sonraki yıllarda süreklilik arz etmemesine rağmen devam edilmiştir.

2. YODÇE - Çalışma Bakanlığı İstanbul Dönemi (1960 – 1972)

Beş yıllık uluslararası yapının ardından Enstitü, 17 Ocak 1960 günü yapılan bir tören ile Türk idaresine resmen devredilmiştir. Ancak fiili ve hukuki sürecin tamamlanması ve kurumun teşkilat kanununun çıkması biraz zaman almıştır. YODÇE'nin Teşkilat Kanunu 27 Şubat 1960 tarihinde çıkartılmış ve Enstitü 1 Mart 1960 tarihine kadar uluslararası bir yönetimden ulusal bir yönetime geçişe ilişkin süreci yaşamıştır.

YODÇE'nin genel sekreterlik görevini üstlenmiş olan M. Michel 1959 yılında kurumun faaliyetlerine ilişkin olarak yayınlamış olduğu raporda;

"...Bir taraftan Enstitüde verimlilik sorunlarını inceleyecek bir bölümün kurulmasını, diğer taraftan Enstitüye Çalışma Bakanlığının tüm memur ve uzmanlarının yetiştirileceği ulusal bir İş İdaresi Okulu şeklini vermeyi düşünmek yerinde olacaktır."

demektedir (Koçer, 1960: 8).

Enstitü, beş yıllık faaliyet dönemi sonrasında, uluslararası bir konumdan ulusal bir konuma geçmiştir. Ancak Enstitünün statüsü her ne kadar ulusal bir şekle dönüşmüş olsa da bir süre daha çalışmalarına uluslararası uzmanlar tarafından katkılar sürdürülmüştür.

Enstitü 1955–1959 yılları arasında her ne kadar UÇÖ'nün yönetiminde ise de Çalışma Bakanlığı ve bugünkü adı "Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü" olan İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi "Sosyal Siyaset Kürsüsü" ile sıkı bir temas halinde

faaliyetlerini sürdürmüştür. Nitekim uluslararası dönemin sona ermesine az bir zaman kala, Enstitü yöneticileri, Bakanlık Müsteşarı ve Bakanlığın ana hizmet birimlerinin yöneticileri ile Enstitünün 1960 sonrasındaki geleceği ve ne tür hizmetler üreteceği hakkında bir toplantı gerçekleştirilmiştir (YODÇE, 1958b:76).¹²

1960–1972 döneminin kendine özgü özellikleri vardır. Bu dönemde yapılan eğitimlerin niteliği ve eğitimler 1955–1959 dönemine göre daha farklı şekilde gerçekleşmiştir. Bu konudaki belirgin tespit, eğitimlerdeki niceliksel farklılıktır. Enstitünün faaliyetlerine, ulusal dönemde bir önceki döneme nispeten daha fazla sayıda iştirakçi katılmıştır. Ancak bunun bir başka sebebi, bu dönemde gerçekleştirilen eğitim seminerlerinin üç gün ile bir hafta arasında değişen, daha kısa bilgilendirme toplantıları ya da tartışma platformları olmasından ileri gelmektedir. Sadece 1960 yılında gerçekleştirilen ilk beş eğitim uzun süreli ve uluslararası nitelikte olmuştur. Dolayısıyla, bu dönemde gerçekleştirilen eğitimler, çalışma yaşamıyla ilgili bir kitleyi ele alıp onları derinlemesine yetiştirmekten ziyade, çok sayıda insana ulaşan, ancak daha çeşitli konularda bilgiler veren günlük ya da haftalık seminerlerden oluşmuştur. Ulaşılan verilere göre; on iki yıllık faaliyet döneminde elli adet¹³ kapsamı geniş eğitim seminerleri düzenlenmiştir. Bu seminere ilişkin ayrıntılı bir tablo çalışmanın ilerleyen bölümlerinde sunulacaktır.

Bu döneme ilişkin olarak yazılı belgelerden ziyade, dönemi yaşayanların söylediklerinden yola çıkarak yapılan tespitler aşağıdadır.

Enstitü'nün nasıl çalıştığı ve neler yaptığı hakkında Metin Kutal'la yapılan söyleşide Kutal, özetle şunları söylemiştir:

"...Biz o dönemde dergiler çıkarttık, onlar vardır herhalde kurumda. İlk yerde YODÇE'ye ait sadece bir kat vardı, Salıpazarı'nda ise bir han katı idi; iki katı vardı. Han olduğu için geniş bir alan, bir de iki kattan oluşuyordu. Bu sebeple orada birkaç tane konferans salonumuz vardı, çok büyük değildi, 30'ar 40'ar kişilikti... Ayrıca; iş sağlığı ve güvenliği konusunda ILO'dan kalmış olan bir laboratuvar bulunmaktaydı. Enstitü'de bizim alanımızda uzmanlar; üniversite hocalarından oluşurdu. Başlangıçta, Enstitü Tophane'deyken yabancı

uzmanlar vardı. Yabancılar bir süre devam etti ve sonra ayrıldılar. Daha sonra bizim Türk Hocalar onların yerini aldı. YODÇE'nin kanunu 1 Mart 1960'ta yürürlüğe girdi. Ben de Mart ayının sonunda göreve başladım. Oraya önce Melih Koçer isimli bir müdür tayin edildi. Daha önce, ILO döneminde orada hocalık yapanlar yeni hoca kadrolarına intibak ettirildi.¹⁴ Daha önce İstanbul'da bulunan ILO'nun Yakın ve Orta Doğu Faaliyet Merkezi sonradan Ankara'ya nakledildi. Orası sadece ILO'nun Türkiye Faaliyet Merkezi değil, ILO'nun Yakın ve Orta Doğu Faaliyet Merkeziydi. Dolayısıyla böyle bir araştırma merkezini de sadece Türkiye'deki ilgililer; işçi, işveren, özellikle hükümet kanadında çalışan müfettişler, bürokratlar bütün bu orta doğuyu kapsamak üzere bu enstitü kuruldu. İlk yıllarda yakın ve orta doğudan katılımcılar ile birlikte seminerler yapıldı en aktif işi bu eğitim seminerlerini düzenlemektir..."¹⁵

Enstitünün faaliyetleri hakkında, Zaim'de aşağıdaki açıklamaları yapmıştır.

"...Bu Enstitü bir akademi gibi çalıştı. İçinde iş hekimliği departmanı vardı, iş güvenliği departmanı vardı, iş güvenliğinin de laboratuvarları vardı. Türkiye'nin ilk İş Hekimi İsmail Topuzoğlu Bey orada departman şefiydi. İsmail Bey Türkiye'nin ilk iş hekimidir ve Enstitü'nün İş Hekimliği Departmanını o kurdu. İş güvenliği kısmında da Mühendis Gazanfer Bey vardır. O da Çalışma Bakanlığı'nda Sosyal Güvenlik Umum Müdürlüğü'nde görevli iken bu Enstitüye gelmiştir ve İş Güvenliği Merkezi'ni de o kurmuştur. Onun başında da o vardı. Bu Enstitüde bizim bölüm; yani sosyal siyaset kürsüsü ders verirdik. Sonra buraya işte müdürler tayin edildi, müdürlerin içinde en oturaklısı Melih Koçer olmuştur. Kendisi Teknik Üniversite'de profesördü. Şahsiyet sahibi, presantabl bir kişiydi. Müesseseyi yönetici olarak, yani şahsiyetli bir adam da olunca, o vakit tabii ağırlığını koyuyor ve müessese bir disiplin kazanıyor aksi halde âlim olsun oraya zayıf birisi onları derleyip toparlayamaz, burada mühim olan yöneticilik... Yönetici olarak Melih Koçer zamanında Enstitü güzel çalışmalar yapmıştır."¹⁶

Enstitü ile İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi arasındaki ilişkinin nasıl kurulduğu ve YODÇE'nin faaliyetleri hakkında ise Yalçıntaş ise şunları söylemiştir;

"...YODÇE'yi sadece eğitim kuruluşu olarak görmek yanlış olur. YODÇE'de birbirini tanıyıp bilen hem eğitimci olarak bizler, hem de o eğitime iştirak eden sendikacılar; işçiler ve işveren tarafları bu ilişkileri devam ettirmişlerdir. Bütün ihtilafların halledilmesinde etkin rol oynamışlardır. Bizim İktisat Fakültesindeki hocalar kitlesi, böylece işçi işveren dünyası ile iletişim içine girmiş oluyordu. Öğrenci - öğretim üyesi ilişkisi, bakanlıktaki kanun çalışmaları, kurultaylar ve sonrasında da ihtilaflar, grev lokavta varmadan ihtilafların çözülmesinde tarafsız araçlar... Bizim devreye girmemiz meselesine gelince, bu kendiliğinden oldu. Böyle bir Enstitü Kurulunca önce uluslararası sonra ulusal bunun ana fonksiyonu eğitim oluyor. Bizim temas ettiğimiz konular, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, işçi - işveren münasebetleri gibi beşeri münasebetler sahasında eğitim faaliyetleri üzerinedir. O zaman öğretim üyesine de ihtiyaç vardı. Şimdi ne yapacaksınız, bunun yeri de ister istemez sosyal siyaset kürsüsü oldu. Hazır elemanlar konunun mütehasısları bunlar, sadece derslerinde ilmi yönünü talebeye öğretiyorlar, pratik yönünü de biliyorlar, bizim temaslarımız YODÇE'yle, sendikalarla gelişmiştir ama daha önce şüphesiz ki kendiliğinden bir gelişme oldu. YODÇE'de işçi sağlığı konusunda çok değerli bir tıp fakültesi hocamız vardı; üniversiteden gelir ders verirdi; işçi sağlığı, iş kazaları konuları öğretilirdi, ergonomi okutulurdu, o dönemde biz ergonomiden bahsederdik. Bu tabirler Türkiye'de bilinmezken yaygın şekilde bunlar bizim ders konumuzdu. Ekmel Zadi Hoca öğrencilerini toplar işletmelere gider, YODÇE'de okutulan konular oralarda pratik olarak görülürdü. YODÇE'de bu bahsettiğimiz eğitimleri alan insanlar toplu sözleşme masasına oturduğu zaman daha farklı olurdu. Ben bu YODÇE'de ders alan bazı yabancılarla da tanıştım, Amerika'da bazı toplantılarda bir iki Pakistanlı ile karşılaşmıştık hatta kendi ülkesinde Çalışma Genel Müdürü olmuş, önemli bir yere gelmiştir. YODÇE'de eğitim almış önemli kişilere rastladım. Dolayısıyla Enstitü'nün bugün uluslararası niteliğini kaybetmiş olması bizim kaybımızdır."¹⁷

Enstitü'nün Çalışma Bakanlığına devredilmesinden sonra atanan ilk müdür Melih Koçer olmuştur. Koçer, Enstitü'nün beş yıllık uluslararası dönemdeki faaliyetleri hakkında, aşağıdaki değerlendirmeyi yapmıştır:

"...Milletlerarası bir idarî devrenin tabii görünmesi lâzım gelen bu anlayışı neticesinde, Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsünün, millî bir bilim müessesesi sıfatını aldığı 1 Mart 1960 gününde, Türk idaresine devrolan ne bir gelenek, ne bir Enstitü fikriyatı, ne bir gelişme programı, ya da hatta yol gösterici bir başka misal mevcuttu. Tarafların iyi niyetle beş yıl için kurulmuş bir ortaklık, beş yıl işledikten sonra, dürüst bir bilançoyla 1960 başlangıcında ortaklardan birisine, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine devrolunuyordu. Hatta daha kötüsü, tasfiyeyi kabullenen öteki ortak -Milletlerarası Çalışma Teşkilatı- müessesenin geleceğine fazlaca inanmamakta ve milletlerarası bir nezaketle istikbal için iyi dileklerinden başka bir vaatte bulunmamakta idi. 1960 yılında Milletlerarası Çalışma Teşkilatı'nda hâkim bulunan bu davranışı haksız görmemek gerekir. Çünkü aynı teşkilât, dünyanın başka yerlerinde de (Çalışma Enstitüsü) denemelerine girişmiş, iyi niyet göstermiş ve bütün çabalarına rağmen, - Meksika'da olduğu gibi-millî idarelerin benimseyiş şekilleri veya fikrî hazırlık seviyeleri dolayısıyla emekler müspet sonuca ulaşmamıştı. Bunun Türkiye'de başka türlü olmasını beklemek, istatistik sonuçlarını inkâr etmek olurdu. Bizler -son aylara gelinceye kadar-, üç senelik millî idare devresi içerisinde, Milletlerarası Çalışma Teşkilatı mensuplarının, müsellemler nezaketleri dışında, Enstitü hakkındaki ümitlerinin daha ileri bir safhada bulunmadığına olayların belâgati sonucunda defalarca inanmak zorunda kaldık. 1960 Martında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin, geleneksiz, programsız, hatta rotasız, küçük anlaşılmalı ve mahdut bırakılmış bir deneme müessesini devraldığı bir vakıadır..." (Koçer, 1963: 2).

1960'tan sonra Enstitü yöneticisi olan Melih Koçer'in, Enstitünün mevcut durumuna ve 1955-1959 arasındaki uluslararası kimliğine ve Örgüt uzmanlarının Enstitü hakkındaki görüşlerine, Koçer'in perspektifinden bakıldığında, Enstitünün çok kapsamlı bir çalışma

içerisinde olmadığı görülmektedir. Hatta uluslararası kimliği bulunan uzmanlar dahi kuruluşun T.C. Hükümeti'nce devralınmasından sonraki geleceğini pek parlak bulmamışlar ve örnek olarak Meksika tecrübelerini aktarmışlardır (Koçer, 1963: 2).

Bu noktada konunun iki açıdan analiz edilmeye ihtiyacı bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle, sorulması gereken iki soru vardır:

1. Melih Koçer'in yönetici olduğu dönemde, Enstitünün gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler nelerdir ve sonuçları ne olmuştur? Sonuçların elde edilmesinde gerçek rol sahibi kimdir?

2. Enstitünün günümüze kadar geçirmiş olduğu aşamalar, gerçekleştirdiği faaliyetler ve yaşamış olduğu deneyimler, UÇÖ uzmanlarınca öngörüldüğü gibi sonuçlanmış mıdır?

Koçer'in 1955–1959 dönemine ilişkin olarak yapmış olduğu pek de olumlu olmayan değerlendirmelerinin gerçeği ne ölçüde yansıtıp yansıtmadığı hususu ise ayrı bir çalışma konusudur.

Bu incelemede elde edilen verilere göre, 1955–1972 yılları arasındaki dönem, Enstitünün uluslararası ve ulusal nitelikte geçirdiği en başarılı devre olarak görülmektedir. Hem Enstitünün amacına uygun bir şekilde uluslararası ilişkilerdeki yoğunluk hem de bültenlerde de açıklandığı gibi yapılan çalışmaların neler olduğuna ilişkin raporlar dönemin başarısı hakkında ipuçları vermektedir. Enstitünün bu dönemdeki başarısının anahtarı hakkında şunlar söylenebilir. Enstitü 1955-1959 döneminde UÇÖ'ne bağlı bir kuruluş olarak 13 Sayılı Ek Anlaşmada belirtilen amaçlara yönelik uluslararası çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmalara ilişkin istatistik veriler makalenin 1955-1959 dönemini ele aldığımız başlık altında ayrıntıları ile verilmiştir. Diğer taraftan bu dönemde yapılan faaliyetler diğer dönemlere nispeten çoğunlukla uluslararası uzmanların idaresinde gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde gerçekleştirilen eğitimler 1960-1972 dönemine göre daha uzun süreli ve sınıf eğitimleri şeklinde gerçekleşmiştir.

1960–1972 arasındaki devre, 1955–1959 arasındaki devre kadar sistematik bir çalışma disiplinine sahip olmamış; fakat çalışmalar sürdürülmüştür. Bu dönemin temel özelliği ise önceki döneme nispeten

daha kısa süreli eğitimlerin, seminerler şeklinde gerçekleştirilmiş olmasıdır. Aslında bu dönemi de kendi içinde devrelere ayırmak mümkündür. Çünkü bu dönemde yönetim kadroları değişmiş ve her şeyden öte 1960 yılında yapılan ihtilal sonucunda merkezi yönetim değişmiştir. T.C. 1961 Anayasası ile sağlanan sosyal haklar neticesinde, Enstitünün bu dönemdeki faaliyetleri önemli ölçüde ve olumlu yönde etkilemiştir. Nitekim Enstitü, 1972 yılına kadar faaliyetlerini sürdürmüş olmasına karşın, 1972 yılında geçmişe oranla daha az faaliyet gösterir bir hâle gelmiştir¹⁸. Bu durumun sebepleri bu incelemenin konusu dışındadır. Ancak; 1961 Anayasasında, 1971 yılında yapılan değişikliklerin etkili olduğu söylenebilir. Nitekim 1971 yılında T.C. 1961 Anayasasında yapılan değişikliklerin çalışanlara tanınmış toplumsal hakları önemli ölçüde ortadan kaldırdığı bilinmektedir (Kutal, 2005).

Bu dönemin en önemli özelliği T.C. 1961 Anayasası ile Anayasa'ya bazı toplumsal hakların girmiş olmasıdır. Nitekim 1960 yılında YODÇE'de çalışmış olan Kutal, dönemin özelliklerine ilişkin olarak şunları söylemektedir¹⁹:

"...Şimdi o dönemin olağanüstü bir önemi vardır. Çünkü, bu Enstitü kurulduktan (hükümetçe devralındıktan) kısa bir süre sonra 27 Mayıs İhtilali oldu. Çok geçmeden 1961 Anayasası kabul edildi. 1961 Anayasası'nın kabul edilmesi bu Enstitünün faaliyet alanının birden bire parlamasına neden olmuştur. Çünkü Türkiye Cumhuriyeti'nin nitelikleri arasına sosyal devlet ilkesi girmiştir. Anayasa'ya sendika kurma hakkı girmiştir. Eski 5018 sayılı kanun vardır ama tabii bu belirttiklerim Anayasa'ya giren haklardır. Çalışanlar için toplu pazarlık hakkı ve grev hakkı Anayasa'da yerini almıştır. Bu alan, 1961 Anayasası ile yıldız gibi parladı. Bunların hepsi Bülent Ecevit'in Çalışma Bakanlığı dönemine rastlıyor ondan sonra Bülent Ecevit o zaman bizim bulunduğumuz İktisat Fakültesi'ndeki Enstitüye de çok sık geldi. O zaman ki adı İçtimaiyat Enstitüsü'ydü. Bu Enstitü sonradan Sosyal Politika ve Sosyolojik Araştırmalar Merkezi oldu. O dönemde 274 sayılı ve 275 sayılı yasalar görüşüldü ve 1963'ün Temmuz ayında da yürürlüğe girdi. Anayasayı anlatmak, toplu pazarlık sisteminin ne

olduğunu anlatmak, bunun bizim yaşamızda nasıl düzenlendiğine ilişkin bilgi vermek vs... İşçi ve İşverenler ile Çalışma Bakanlığı kadrolarına yönelik eş zamanlı birkaç seminerin bir arada yapıldığı zamanlar oldu; Tabii Enstitünün faaliyetleri sadece bunlarla sınırlı değildir..."²⁰

Kutal'ın da belirttiği gibi, yeni anayasa içinde toplumsal hakların yer almış olması ile birlikte YODÇE'nin faaliyet alanı genişlemiş, çalışma yaşamına ilişkin olarak uluslararası dönemde gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlerin, bilim alanlarının yanına Türkiye'de çalışma yaşamı ile ilgili olarak düzenlenen yeni hukuki mevzuat ve bununla ilişkili olarak hazırlanan toplumsal konularda dahil olmuştur. Dolayısıyla bu dönemi, Türkiye'de meydana gelen anayasal değişiklikler ve siyasi ortamın etkileri göz önünde tutarak değerlendirmek gerekir. Bu dönemde Türkiye'de çalışanların, özellikle de işçilerin, durumunu incelemek önem arz etmektedir. Çünkü, grev, toplu iş sözleşmesi, lokavt gibi çalışma ilişkileriyle ilgili ve gerçekleşmesi halinde hem işçileri, hem ülkenin iktisadi yapısını hem de işverenleri önemli ölçüde etkileyecek bu kavramların Anayasa'ya girmiş olması, bu kavramların uygulama sonuçlarının ne tür etkiler yaratacağı ve nasıl sonuçlar doğacağına bilinmesi ile diğer taraftan işçi ve işverenlerin de anayasal haklarını bilmeleri açısından önem taşımaktadır.

1960 yılını takip eden yıllarda, Türkiye'de önemli sosyal ve iktisadi gelişmeler elde edilmiş, ülkenin sanayi yapısı önemli ölçüde değişmiştir. Bu gelişmeye bağlı olarak, köyden şehre göç hızlanmış, birinci göç hareketi 1950 yılı sonrasında, ikinci göç hareketi ise 1961 yılından başlayarak devam etmiş ve Türkiye'de işçi sayısında önemli bir artış gerçekleşmiştir. 1965 yılında Türkiye'de ücretlilerin sayısı üç milyon iken, bu sayı gittikçe artmış 1970'de dört milyon iki yüz bine, 1975'de ise beş milyon dört yüz bine ulaşmıştır (Koç, 2003:101). Görüldüğü üzere, Türkiye'deki bu gelişmeler YODÇE'nin faaliyet alanının genişlemesine, müfredatına yeni konuların eklenmesine sebep olmuştur. Tüm bu gelişmelerin sonucu, iş ve sosyal hayatla ilgili yeni kavramların, topluma ve çalışma hayatının taraflarına anlatılması ihtiyacını doğurmuştur. Bugün çalışma yaşamında sosyal diyalogun manasını;

devlet, işçi ve işveren tarafı arasında sağlamaya çalışılan istişareyi, 1960'lı yıllarda YODÇE imkânları ölçüsünde sağlamıştır.

2.1. Statüsü ve Görevi

YODÇE'nin Türkiye Cumhuriyeti'ne devredilmesini takiben, 27 Şubat 1960 tarihinde, 7460 sayılı Kanunla kurumun teşkilat kanunu çıkartılarak yasal statüye kavuşturulmuştur. 7460 sayılı Kanun kabul edildiği zaman birinci maddesinde²¹ Enstitünün statüsüne ilişkin olarak şöyle denmektedir:

"Esas Teknik Yardım Anlaşmasına mütedair 6114 sayılı Kanuna istinaden Hükümetimizle Milletlerarası Çalışma Teşkilatı arasında 17 Ocak 1955 tarihinde imzalanan 13 sayılı Ek Anlaşma ile kurulmuş bulunan ve idaresi Hükümetimiz tarafından devralınmış olan Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsü mali ve idari bakımdan Çalışma Vekâletine (Bakanlığına) bağlı olup bu Bakanlığın denetim ve kontrolüne tabidir."

Madde metninden de anlaşıldığı üzere Enstitü artık Çalışma Bakanlığı'nın bağlı bir kuruluşu olarak sayılmış, idaresi ve denetimi Bakanlığın kontrolüne tabi kılınmıştır.

Kanunun ikinci maddesinde Enstitünün görevleri maddeler şeklinde belirlenmiş bulunmaktadır. Buna göre; artık Bakanlığın bağlı bir kuruluşu olan Enstitü, aşağıda sıralanan görevleri ifa etmek amacıyla faaliyet gösterecektir.

a) Çalışma Vekâleti ile bu vekâlete bağlı kurumlarda ve çalışma mevzuatı ile alakalı sair resmi daire ve müesseselerdeki personelin ve bilumum iş yerlerindeki işçi, müstahdem ve işverenlerin iyi bir şekilde yetiştirilmeleri ve olgunlaştırılmalarını sağlamak için Enstitüde, işçi ve işveren münasebetleri, çalışma şartları, iş teftişi, tam çalışma, iş verimi, iş emniyeti, işyeri hekimliği, iş hıfzısıhhası, sosyal sigortalar, sosyal güvenlik, işgücü ve işgücünün teşkilatlandırılması, iş piyasası etüdleri, iş istatistikleri ve benzer mevzularda seminerler tertip etmek,

b) Yukarıdaki fıkrada bahsi geçen seminerlerden ayrı olarak, iş yerlerinde aynı mevzularda seminer ve konferanslar düzenlemek veya bu mevzularda düzenlenen konferans ve seminer faaliyetlerine katılmak,

c) Çalışma meseleleri üzerinde milli ve milletlerarası bölge seminerleri tertip etmek,

d) Çalışma mevzuları ile ilgili araştırmalar ve incelemeler yapmak ve bu mevzularda doküman toplamak,

e) İlgililerin talebi veya onayı ile iş yerlerinin çalışma mevzuları ve iş verimi ile ilgili meselelerini inceleyerek görüş ve tavsiyelerde bulunmak,

f) İmkânları nispetinde istatistikler hazırlamak,

g) Türkçe ve yabancı dillerde amacı ile ilgili derleme ve yayın yapmak.

Kanunun üçüncü maddesinde; "Eğitim Merkezi, bu kanunda yazılı vazife ve gayelerini tahakkuk ettirmek için memleket içinde ve dışındaki resmi ve hususi daire ve müesseselerle temas ve işbirliği mevzularında Vekâletin muvafakatini istihsal etmek kaydıyla re'sen muhabere ve temaslarda bulunabilir" denmektedir. Bu vesile ile Enstitünün görevlerini yerine getirirken diğer resmi ve özel kuruluşlar ile işbirliği yapabileceği, gerekli hallerde ise Bakanlığın izni dâhilinde yurt dışında temaslarda bulunabileceği belirtilmiştir.

Kanunun 4. maddesinde; Eğitim Merkezinin, ikinci ve üçüncü maddelerde yazılı hususlara matuf faaliyetleri Türkiye ile Yakın ve Orta Doğu memleketleri için olduğu gibi, imkânlarının müsaadesi nispetinde, diğer yabancı memleketleri de şümulü dâhiline alabilir." denmekte ve bu vesile ile Enstitünün sadece Türkiye ve Yakın ve Orta Doğu Ülkeleri ile değil bütçesi elverdiği takdirde diğer yabancı memleketlerle de işbirliği halinde çalışabileceğini de hükme bağlanmıştır.

2.2. Örgütsel Yapı

Enstitünün ve yönetiminin nasıl bir yapı içinde örgütlendiği 7460 sayılı Kanunun 5, 6, 7, 10, 11, 12 ve 13üncü maddelerinde düzenlenmiş

bulunmaktadır. Buna göre Eğitim Merkezinin idare organları, Enstitü Müdürü ile Öğretmenler Kurulundan müteşekkildir (madde 5). Enstitü Müdürü, Enstitünün amiri olup Çalışma Vekili tarafından tayin edilmektedir (madde 6). Eğitim Merkezi Müdür Yardımcısı Çalışma Vekili tarafından tayin olunmakta ve Müdürün yokluğunda vekâlet etmekte ve Müdür tarafından verilen vazifeleri ifa eylemektedir (madde 7).

Öğretmenler Kurulu, üyelerinin ekseriyeti ile toplanmakta ve kararlar, toplantıda hazır bulunan üyelerin ekseriyeti ile verilmektedir (madde 10). Oyların eşit olması halinde kurul başkanının bulunduğu tarafın oyu geçerli kabul edilmektedir.

Enstitü Müdürü ile Müdür Yardımcısının, öğretmen ve öğretmen yardımcılarının üniversite veya yüksekokul mezunu olmaları, İngilizce, Fransızca veya Almanca dillerinden birini bilmeleri şarttır. Öğretmen ve öğretmen yardımcılarının tayinlerinde ve öğretmenliğe geçmelerinde aranacak diğer vasıf ve şartların talimatname ile tespit edilmesi hükme bağlanmıştır (madde 11).

Enstitünün öğretmenleri, öğretmen yardımcıları, idari ve teknik personeli, müdürün teklifi üzerine, Çalışma Vekâletince tayin edilmektedir (madde 12).

Enstitü, Çalışma Vekâletinin muvafakati ile Türk veya yabancı profesör, öğretmen, konferansçı, mütehassıs ve teknik elemanlar istihdam edebilmektedir. (madde 13).

Enstitü, 1960-1972 yılları arasında sırasıyla aşağıda yer alan isimlerle yönetilmiştir²².

Prof. Yük. Müh. Melih Koçer

Dr. Fikret Aytaç

Selahattin Birkan

Nüvit Atas

Dr. Sedat Barı

Nahit Alkın (vekâleten)

2.3. Uzmanları

Bu dönemde Enstitüde öğretmen olarak, Enstitünün kadrolu uzmanları²³ dışında üniversite öğretim üyeleri de çalışmışlardır. Üniversiteden gelen Enstitü öğretmenleri, özellikle İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Sosyal Siyaset kürsüsünün hocalarından oluşmuştur. Aşağıdaki listede üniversite hocaları da dahil olmak üzere, 1960-1972 yılları arasında, YODÇE’de görev yaptığı tespit edilebilen kişilerin isim ve unvanları gösterilmiştir:²⁴

Ord. Prof. Dr. Ferit Hakkı Saymen
 Prof. Dr. Orhan Tuna
 Prof. Yük. Müh. Melih Koçer
 Prof. Dr. Kenan Tunçomağ
 Prof. Dr. T.Ornog
 Prof. Dr. Melih Göktan
 Prof. Dr. Sıtkı Velicangil
 Doç. Dr. Sabahaddin Zaim
 Doç. Dr. Nevzat Yalçıntaş
 Doç. Dr. Haydar Kazgan
 Doç. Dr. Nusret Ekin
 Doç. Dr. Süleyman Barda
 Dr. Ekmel Zamil
 Dr. İsmal Topuzoğlu
 Dr. Metin Kutal
 Dr. Fikret Aytaç
 Dr. Adnan H. Lavkan
 Yük. Müh. Ağah Türkdogan
 Yük. Müh. Erol Sevil
 Selahattin Birkan
 Nihat Öner
 Orhan Arınc

2.4. Çalışma Yöntemi

Yeni dönemde, eğitim faaliyetleri uluslararası döneme göre daha farklı bir yapıda örgütlenmiştir. Uluslararası dönemde daha uzun süreli eğitimlere ağırlık verilirken, daha kısa süreli ve seminer şeklinde düzenlenen eğitimlere öncelik verilmiştir. İmkânlar ölçüsünde ve gerekli görüldüğü takdirde, uzun dönemli eğitim programları da uygulanmıştır. Dönemin eğitim faaliyetlerine ilişkin Zaim’in söyledikleri aşağıda belirtilmiştir.

“...YODÇE’deki seminerler üç türlü olurdu; Burada A Tipi, B Tipi ve C Tipi seminerler organize edildi. A Tiplerini fabrikalarda işçilere verirdik, öğle paydoslarında fabrikalara giderdik, işçilere verirdik. B tiplerini, bu Enstitüde sendikacılara verirdik. C tipi de sendikacıların içinden kabiliyetliler hoca olurlar, onlarla beraber C tiplerini organize ederdik. Bunlar bu seminerlerde mahalli seviyede, bölge seviyesinde ve milli seviyede olurdu. İşte Türk-İş ile beraber, Çalışma Bakanlığı onu temsilen bu Enstitü, İstanbul Üniversitesi ve Türk-İş, bunlar işçi seminerleri... Türkiye’de eğitim sahasında öncelik alan işçi sendikalarıdır, işverenler çok sonra başlamıştır bu işe, gecikmeyle 1960’lardan sonra, işçiler çok aktifti...”²⁵

Yukarıda da belirtildiği üzere, dönemin eğitim faaliyetleri işçi ve işverenlere yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Bu dönem ile uluslararası dönem arasında faaliyetlerin niteliği bakımından çok büyük bir değişim olmamıştır. Öte yandan uygulamalı eğitimlere ağırlık verilmiştir. Zaim, eğitim verilen gruplar ile ilgili olarak da şunları söylemiştir;

“...Bu Enstitüde çalışma hayatıyla ilgili bütün kısımlar eğitilirdi; işçi seminerleri yapıldı, işveren seminerleri yapıldı, Çalışma Bakanlığı memurları için seminerler yapıldı, müfettiş ayrı bakanlık personeli yapıldı, iş müfettişleri için ayrı seminerler yapıldı, iş hâkimleri için ayrı seminerler yapıldı, iş mahkemeleri kurulmuştu, dolayısıyla burası çalışma hayatında bir eğitim merkezi olarak fonksiyonunu devam ettirdi, ta ki buradan gidinceye kadar, burada üniversite ile bizim çalışma Enstitüsü ile işbirliği halinde çalışırdı bizim

bütün hocalar burada hepsi görev almışlardır ve Ferit Hakkı Saymen de burada görev almıştır.”²⁶

2.5. Eğitim Faaliyetleri

Bu dönemde, eğitim konularında artış sağlanmış ve Enstitü uluslararası dönemdeki eğitim konularının da dışında yeni bilim alanlarında faaliyet göstermeye başlamıştır. Özellikle toplumsal ekonomi, verimlilik, ücret teorisi, tam istihdam gibi çalışma ekonomisi disiplininin içine giren iktisadi konular ile readaptasyon, iyileştirme, mesleğe yöneltme, mesleki eğitim gibi işgücü ve onun değerlendirilmesine ilişkin konular da, Enstitünün faaliyet alanı içerisine dâhil edilmiştir (Koçer, 1960:9).

Müfredatın genişlemesi ve yeni eğitim konularının Enstitünün faaliyetleri içine dâhil edilmiş olması ile birlikte 7460 Sayılı Kanun’un getirdiği araştırma, inceleme, yayın ve dokümantasyon vb. görevler kurumun faaliyetlerini yeniden organize etmesini gerekli kılmıştır.

1960 yılında düzenlenen seminerler, işgücü, iş idaresi, mesleki eğitim, işçi sağlığı, iş emniyeti, iş idaresi gibi alanlar üzerine gerçekleşmiştir.

1962 yılında ilk olarak ele alınan konular arasında, iş uyuşmazlıkları, Türkiye’de istihdam ve işsizlik davası, beşeri münasebetler açısından toplu sözleşme, grev ve lokavt gibi konularda eğitim seminerleri düzenlenmiştir. Bunların yanında yine, 1962 yılında iş emniyeti ihtisas eğitimi çalışmasına temel oluşturmak üzere on dört farklı seminer düzenlenmesine ilişkin bir plan hazırlanmıştır. Bunlar; yeraltı işlerinde emniyet, metalürji sanayinde emniyet, madeni eşya sanayinde emniyet, kimya ve petrol sanayinde emniyet bölümlerine ayrılarak, konuyla ilgili üç farklı seminer halinde 1962 yılında düzenlenmiş bulunmaktadır. Bu seminerler neticesinde iş emniyeti alanında yakın ve orta doğu ülkelerinin ihtiyaç duyacağı uzmanlar için Malta ve Kıbrıs’tan Türkiye’ye başvurular yapılmıştır. Netice itibarıyla 1962 yılı içinde Enstitüde üç yüze yakın konferans, otuza yakın panel tartışması, ellinin üzerinde yuvarlak masa müzakeresi yapılmıştır (Koçer, 1963: 6).

Enstitünün 1960–1972 yılları arasında gerçekleştirmiş olduğu eğitimlere ve seminerlere ilişkin ayrıntılı açıklamaları içeren veriler aşağıda tablolar (Tablo VI ve Tablo VII) halinde sunulmuştur.

Tablo VI: 1960 Yılına Ait Eğitim İstatistikleri²⁷

MİLLİ DÖNEMDE EĞİTİM FAALİYETLERİ 1960-1972(İSTANBUL)				
Yıl	Tarihler	Konu Başlığı	Katılımcı Sayısı	Katılımcı Ülkeler
1960	15.2.1960-27.2.1960	İş idaresi	25	Türkiye
	7.3.1960-25.3.1960	İş güvenliği	19	Türkiye
	15.7.1960-28.7.1960	İş idaresi	11	Türkiye, İran, Lübnan, Pakistan
	5.9.1960-23.9.1960	İşgücü	17	Türkiye (İİBK)
	3.10.1960-15.10.1960	İş idaresi	25	Türkiye, Afganistan, Fas, Irak, İran, Kıbrıs, Libya, Lübnan, Mısır, Suriye, Tunus, Ürdün, Yunanistan
			97	9 Ülke

Tablo VI’da yer alan eğitim istatistikleri kurumun uluslararası statüden ulusal statüye geçiş döneminde gerçekleştirmiş olduğu uluslararası nitelikteki son eğitimler olmuştur.

Tablo VII: YODÇE Tarafından 1960–1972 Yılları Arası Gerçekleştirilen Seminerler²⁸

Kurum	Seminer Adı	Tarihler
YODÇE	Personel Sevk ve İdaresi ve Beşeri Münasebetler	İlkbahar 1960
YODÇE	İş Emniyeti	İlkbahar 1960
YODÇE	Milletlerarası İş İdaresi	5-28 Temmuz 1960
YODÇE	İşgücü	5 Eylül-23 Ekim 1960
YODÇE	İşçi Sağlığı	26-30 Eylül 1960
YODÇE	Milletlerarası İş İdaresi	3 Haziran-15 Ekim 1960
YODÇE	İş Emniyeti	31 Ekim-18 Kasım 1960
YODÇE	İş İdaresi	5-16 Aralık 1960
YODÇE	İş İhtilafları	11-16 Haziran 1962
YODÇE	Sınai İşletmelerde İş Emniyeti	16-28 Haziran 1962

YAKIN VE ORTA DOĞU ÇALIŞMA ENSTİTÜSÜ VE İSTANBUL DÖNEMİ

YODÇE	Sınai İşletmelerde Beşeri Münasebetler	24 Eylül-5 Ekim 1962
YODÇE	Sınai İşletmelerde Beşeri Münasebetler Yönünden Toplu Sözleşme	22-24 Ekim 1962
YODÇE	Sınai İşletmelerde Beşeri Münasebetler Yönünden Toplu Sözleşme	26-28 Kasım 1962
YODÇE	Yeraltı İşlerinde Emniyet	1962
YODÇE	Metalurji Sanayiinde Emniyet	1962
YODÇE	Madeni Eşya Sanayiinde Emniyet	1962
YODÇE	Kimya ve Petrol Sanayiinde Emniyet	1962
YODÇE	Ağır Sanayide İş Emniyeti	1963
YODÇE	Kimya Sanayiinde İş Emniyeti	11 Mart-5 Nisan 1963
YODÇE	Sanayide Beşeri Münasebetlerin Bazı Veçheleri	1964
YODÇE	Sosyal Güvenlik ve Tatbikatı	28 Kasım-2 Aralık 1966
YODÇE	Sendikacılık ve Toplu İş Sözleşmesi	23-27 Ocak 1967
YODÇE	Sınai Münasebetlerde Sosyal Barış	23-25 Şubat 1967
YODÇE	Tekstil Sanayiinde İş Güvenliği	13-17 Mart 1967
YODÇE	Sosyal Siyasetin Milli ve Milletlerarası Vasıtaları	28-30 Mart 1967
YODÇE	Madeni Eşya ve Makine İmalat Sanayiinde İş Güvenliği	18-22 Nisan 1967
YODÇE	Beşeri Münasebetler ve Personel İdaresi	24-28 Nisan 1967
YODÇE	Sendikacılık	6-9 Haziran 1967
YODÇE	Elektrik Üretim ve Kullanılmasında İş Güvenliği	3-7 Temmuz 1967
YODÇE	İnsangücü ve Produktivite	9-13 Ekim 1967
YODÇE	931 Sayılı İş Kanunu	1967
YODÇE	Madeni Eşya ve Makine İmalat Sanayiinde İş Güvenliği	1967
YODÇE	Sınai Münasebetlerde Sosyal Barış	1967
YODÇE	Türkiye'de İnsan Gücü Sorunları	15-17 Ocak 1968
YODÇE	Endüstride Sağlık ve Güvenlik Hizmeti	12-17 Şubat 1968
YODÇE	Toplu İş Sözleşmesi ve Stratejisi	25-28 Aralık 1968
YODÇE	Kaynak Tekniğinde İş Güvenliği	1968
YODÇE	İşçi Kazaları (Sigorta, Korunma)	1968
YODÇE	Sanayide Çocuk ve Genç İşçilerin Korunması	1968
YODÇE	Sanayide Kadın İşçilerin Korunması	1968
YODÇE	Bayındırlık İşlerinde İş Güvenliği	1968

ERDEM CAM

YODÇE	Türkiye'de Teknolojik Gelişmenin Sosyal Problemleri	1968
YODÇE	Endüstride Sağlık ve Güvenlik Hizmeti	1968
YODÇE	İkinci V Yıllık Kalkınma Planında Sosyal Problemler	1968
YODÇE	15. Kuruluş Yıldönümünde YODÇE	1969
YODÇE	İkinci Beş Yıllık Plan Döneminde Sosyal Meseleler	1970
YODÇE	İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğine İlişkin Tüzüğü Uygulanması	1970
YODÇE	Türkiye'de Sosyal Sigortalar ve Doğurduğu Problemler	1970
YODÇE	Sanayide Mesleki Eğitim (Ankara)	15-17 Ekim 1970
YODÇE	Sınai İşletmelerde Çalışma Süreleri (Ankara)	1973

Tablo VII'de yer alan seminerler içinde bazılarının, uluslararası niteliği vardır. Örneğin; 5 Temmuz 1960 ve 27 Temmuz 1960 tarihleri arasında gerçekleştirilen Milletlerarası İş İdaresi Seminerine Lübnan ve Pakistan Çalışma Bakanlıklarından katılımcılar olmuştur (YODÇE, 1960: 6).

1966 yılından sonraki seminerler ise özellikle İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Sosyal Siyaset Kürsüsü Öğretim Üyelerinin çalışmaları ile birlikte, İstanbul Teknik Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyeleri ile birlikte Enstitü Öğretmenleri tarafından yapılmıştır. Bu akademisyenlerden bir kısmı da belli dönemler içinde YODÇE'de Enstitü öğretmeni olarak kadrolu çalışmışlardır.

2.6. Araştırma ve Yayın Faaliyetleri

Enstitü bu dönemde, ilk sayısı 1961 yılında çıkartılan ve 1958 yılında çıkartılan bültene benzer bir bülten yayınlamaya başlamıştır. Yine benzer biçimde, bu bültenin içinde de akademik çalışmalar, YODÇE'nin düzenlemiş olduğu eğitimlere ilişkin faaliyet raporları yer almıştır. Çıkartılan dergi dışında ayrıca eğitim seminerlerinin içerikleri teksir olarak basılmış ve okuyuculara dağıtılmıştır. Bir başka yayın faaliyeti, bazı seminerlerin içeriklerinin seminer kitapçığı olarak yayınlanmasıdır. Tüm bu yayınlar YODÇE kütüphanesinde okuyucuların hizmetine sunulmuştur. Bu seminerlerin dışında bazı bilimsel incelemeler ve kitaplarda YODÇE yayınları içinde yer almıştır.

YAKIN VE ORTA DOĞU ÇALIŞMA ENSTİTÜSÜ VE İSTANBUL DÖNEMİ

Bu dönemde çıkan yayınlara ilişkin liste aşağıda Tablo VIII'de verilmiştir.

Tablo VIII: YODÇE İkinci Dönem 1960-1972 Yılları Arası Yayınlar

Kurum	Yayın Adı	Yazarı	Tarihi
YODÇE	Çalışma Hizmetlerinin İşleme ve İnkışafında Bir Çalışma Enstitüsünün Mevkii ve Vazifeleri	Prof. Yük. Müh. Melih Koçer	1960
YODÇE	İş İdaresi	Prof. Dr. Melih Koçer	1960
YODÇE	İş İdaresi	Doç. Dr. Süleyman Barda	1960
YODÇE	Kurşun Zehirlenmesi ve Korunma Tedbirleri	Prof. Dr. Luigui Parmeggiani	1961
YODÇE	Sınai İşletmelerde İş İdaresi (Otomasyon	N. Öztaş	1961
YODÇE	YODÇE 1960 Yıllığı	YODÇE	1961
YODÇE	Yodçe Itpmo İnititut Do Travail Puor Le	YODÇE	1962
YODÇE	Türkiye'nin İktisadi ve Sosyal Gelişmesinde İşgücü ve Produktivite Meselelerinin Önemi ve Tesirleri	Doç. Dr. Sabahaddin Zaim	1962
YODÇE	Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsü Nedir,	YODÇE	1962
YODÇE	Labor Institute for the Near and Middle East (YODÇE), What it is, What it does, How it Works	YODÇE	1962
YODÇE	1962 Yılında Yakın ve Orta Doğu Çalışma	Prof. Yük. Müh. Melih Koçer	1963
YODÇE	Sanayide Beşeri Münasebetlerin Bazı Veçheleri	YODÇE	1964
YODÇE	Sanayide Teknik Elemanlarla İlgili Mesleki	YODÇE	1964
YODÇE	Dış Ükelere İnsangücü Akımı ve Sorunları	Prof. Dr. Orhan Tuna	1968
YODÇE	Ekonominin Genel Bilgileri	Nüvit Atas	1968
YODÇE	Kâra İştirak Teorisi	Adnan H. Lâvkan	1969
YODÇE	Dünyada Sosyal Güvenlik Ekonomisi	Selâhatin Birkan	1969
YODÇE	Endüstri Sağlığı ve Meslek Hastalıkları	Prof. Dr. Sıtkı Velicangil	1970

Tablo VIII'de görüldüğü üzere 1960-1972 yılları arasında Enstitü toplam on sekiz yayın yapmıştır. Basılan yayınların içeriği incelendiğinde kurumun ağırlıklı olarak iş idaresi, işgücü ve iş sağlığı ve güvenliği konularında yoğunlaştığı görülmektedir. Kurum yayınlarının önemli bir yanı ise o dönemde Türkiye'de sosyal politika disiplininin kurulması ve gelişiminde önemli rol oynayan isimlerin yayınlarının olmasıdır. Orhan Tuna, Sabahaddin Zaim bu isimler arasında sayılabilir.

ERDEM CAM

Öte yandan kurum yabancı bilim adamlarından Luigui Parmeggiani'nin²⁹ de kurşun zehirlenmesi ile ilgili bir yayınına da yer vererek uluslararası niteliğini sürdürdüğünü göstermektedir.

SONUÇ

Bu çalışma UÇÖ'nün Türkiye'ye yapmış olduğu teknik yardımlar içinde çalışma yaşamı ile ilgili kuramsal ve uygulamalı eğitim veren YODÇE'nin kuruluşu ve İstanbul'da olan faaliyetlerini incelemiştir. Kurumun kuruluşu olan 1955'ten Ankara'ya taşındığı 1972 yılına kadar olan faaliyetleri incelendiğinde; yetişkin işçilere, işverenlere, sendikacılar ile orta ve üst düzey kamu çalışanlarına yönelik birçok eğitim faaliyeti düzenlediği görülmektedir. Eğitim faaliyetlerinin yanında araştırma ve yayın faaliyetlerine de yer verilmiştir. Gerçekleşen tüm faaliyetlerin 1960'lı yıllarda gerçekleşmiş olması ise Türkiye'nin çalışma yaşamı ile ilgili konulara ne derece önem verdiğinin temel bir göstergesi sayılmalıdır.³⁰ Bu enstitünün temel özelliği üniversitenin desteği ile birlikte teorik ve uygulamalı eğitimi kısa sürede sorunları çözmeye yönelik kilit noktadaki kişilere ulaştırmış olmasıdır. Nitekim çalışma yaşamında eğitimin önemi yaşanan her türlü sorunun çözülebilmesi açısından kaçınılmazdır.

"Bugün, çalışma yaşamında sorunlar ve çözümleri bilindiği halde, sorunlar çözümleriyle buluşturulamadığı için sorunlar yönetilememektedir. Bazı sorunlar iktisadi ve teknik nedenlerle çözülemez olsa da, çoğu sorunda çözümsüzlüğün nedeni farklı şekilde ortaya çıkmaktadır. Temel nedenler, bilgisizlik ve çözüm için gerekli tutum ve davranış değişikliğinin başarılamaması olarak sayılabilir. Çalışma yaşamı ile ilgili tüm sorun hallerinde çeşitli önlemlerin alınması ve bu önlemlerin uygulanması temel bir gerekliliktir. Bu gerekliliğin yerine getirilmesi için çalışanların ve işverenlerin tutum ve davranışları değiştirilmelidir. Bu nedenle eğitim, her türlü sorunun ortaya çıkmasını önleme ve yaşanan sorunları da çözebilmede temel bir etkinliktir" (Piyal, 2005).

Çalışma yaşamı bir ülkedeki tüm bireyleri yakından ilgilendiren bir alandır. Devlet, işçi ve işveren taraflarının oluşturduğu üç taraflı bir yapıya sahip olan çalışma hayatının daha iyi bir seviyeye ulaşabilmesi, çalışanların daha iyi şartlarda çalışabilmesi ve mevcut sorunlara kalıcı çözümler üretilmesi, yeni politikaların ve yaratıcı bireylerin yetiştirilmesi ile yakından alakalıdır. Endüstri ilişkileri alanının kuramsal ya da uygulama alanı olsun herhangi bir alanında ve herhangi bir seviyede çalışan bireylerin çalışma yaşamı ile ilgili politika üretebilmesi ve iş yaşamlarında karşılaştıkları sorunlara çözüm üretebilmeleri onların beşeri sermayelerini arttırmaları ile doğru orantılıdır. Tüm bunların gerçekleşmesi ise eğitim ve araştırma faaliyetlerinden geçmektedir. Eğitim ve araştırmanın olmadığı bir yerde, yenileşmeden, değişimden ve çözüm üretebilen bireylerden bahsetmek zor görünmektedir.

Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsü'nün 1955–1972 yılları arasında göstermiş olduğu faaliyetler ülkemizin çalışma yaşamında aktif olarak rol almış ve hala almakta olan birçok kişiye ulaşabilmiş³¹ olması açısından incelenmeye değer bulunmuş ve bu çalışma içinde de olabildiğince ayrıntılı bir şekilde açıklanmaya özen gösterilmiştir.

Notlar

Bu çalışmayı akademik çalışmalarımı her zaman için maddi ve manevi desteğinden yoksun bırakmayan, İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi İşletme-İstatistik şubesi 1971 yılı mezunu, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Başdenetçisi, değerli insan babam Mehmet Cam'a ithaf ediyorum. Erdem Cam - Şubat 2007 – Leicester - İngiltere.

¹ Enstitü'nün 1972 – 2007 arası faaliyetleri için bakınız: Erdem Cam (2008) **Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi'nin Tarihi: YODÇE'den ÇASGEM'e Türkiye'de Çalışma Yaşamı Eğitimleri**, Ankara: ÇASGEM Yayınları, Yayın No:27.

² Sabahaddin Zaim ile yapılan görüşme.

³ Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsünün Kurulmasına Müteallik 13 Sayılı Ek Antlaşma.

⁴ Selahattin Birkan 1967'de Enstitü Müdürü olarak görev yapmıştır.

⁵ Enstitünün kuruluş tarihinde Türkiye'yi temsilen T.C. Hükümeti tarafından atanan yöneticisinin kim olduğuna ilişkin resmi bir evrak ve kayıt bulunmamakla birlikte 16.05.1955 tarihli YODÇE başlıklı resmi bir belgenin altındaki isim ve imzadan yola çıkarak bu tarihte Enstitü Müdürü'nün Zekai Boyer olduğu anlaşılmaktadır.

⁶ Nevzat Yalçıntaş ile yapılan görüşme.

⁷ Görüldüğü üzere günümüzde düzenlenen İş Sağlığı ve Güvenliği Haftası'nın ilk örneği 1955'ten sonra YODÇE tarafından düzenlenmiştir.

⁸ Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsünün Kurulmasına Müteallik 13 Sayılı Ek Antlaşma.

⁹ YODÇE'nin 1955–1960 yılları arasındaki faaliyetlerine Afganistan, Fas, Irak, İran, İsrail, Kıbrıs, Kuveyt, Libya, Mısır, Lübnan, Somali, Sudan, Suriye, Suudi Arabistan, Ürdün ve Yunanistan'dan katılımlar gerçekleşmiştir. Ancak hangi ülkelerden hangi unvanlarda kimlerin katıldığına ilişkin net bir veri elimizde bulunmamaktadır.

¹⁰ Metin Kutal ile yapılan görüşme.

¹¹ Bülten Türkçe, İngilizce ve Fransızca dillerinde yayın yapmaktadır.

¹² Bu toplantıya Çalışma Vekâleti Müsteşarı Rafet Aksoy'un başkanlığında; Araştırma Kurulu Başkanı, Çalışma Genel Müdürü, İşçi Sağlığı Genel Müdürü, İşçi Sigortaları Genel Müdürü, İş ve İşçi Bulma Genel Müdürü, Teftiş Heyeti Reisi, Baş Hukuk Müşaviri ve Enstitü İdarecileri katılmışlardır.

¹³ YODÇE'de bunların dışında da çeşitli seminerler ve eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmiş olmasına karşın ifade etmiş olduğum sayı sadece konu başlıkları ve tarihleri tespit edilmiş olan eğitimleri kapsamaktadır.

¹⁴ Yeni dönemde, öğretim üyelerinin, hoca kadrolarına intibak ettirilmeleri demek, üniversitedeki görevlerinin yanında, ek görevle enstitüde de görevli olmaları demektir. Yani çalışma içinde adı geçen birçok öğretim üyesi Enstitü'nün teşkilat kanunu olan 7460 sayılı kanunun vermiş olduğu izin çerçevesinde Çalışma Bakanlığı'nın onayı ile Enstitüde resmi olarak görev yapmışlardır.

¹⁵ Metin Kutal ile yapılan görüşme.

¹⁶ Sabahaddin Zaim ile yapılan görüşme.

¹⁷ Nevzat Yalçıntaş ile yapılan görüşme.

¹⁸ Rüçhan Işık ile yapılan görüşme.

¹⁹ Metin Kutal ile yapılan görüşme.

²⁰ Metin Kutal ile yapılan görüşme.

²¹ Bu ifade 7460 Sayılı Kanunda daha sonra yapılan değişiklikler neticesinde kanun metninden çıkartılmıştır. 7460 Sayılı Kanunun ilk hali için 29.2.1960 tarihinde 10444 Sayı ile yayınlandığı Resmi Gazeteye bakınız. R.G. Yayımlandığı Düstur: Tertip:3, Cilt:41, Sayfa. 509.

²² Bu liste YODÇE'nin 1955–1972 yıllarına ait bazı resmi belgelerinin incelenmesinden yola çıkılarak oluşturulmuştur. Liste kronolojik sıraya uygun olarak hazırlanmıştır.

²³ YODÇE'de 1960–1972 yılları arasında çalışmış uzmanlar ve öğretim üyelerine ilişkin herhangi bir liste bulunmamaktadır. Dolayısı ile bu liste içerisinde tespit edememiş olduğumuz başka isimlerde mevcut olabilir.

²⁴ Bu liste arşivden ve diğer belgelerden tespit edilebilen isimlerden oluşmaktadır. Liste dâhilinde eksiklik olabilir. Öğretim üyelerinin ve diğer uzmanların unvanları o tarih itibarıyla yer almaktadır.

²⁵ Sabahaddin Zaim ile yapılan görüşme.

²⁶ Sabahaddin Zaim ile yapılan görüşme.

²⁷ Seminer dışı eğitim faaliyetleri hakkında bu tabloda yer alanlardan başka bir faaliyet yazılı kaynaklardan ve mülakatlardan somut olarak tespit edilemediği için eğitim faaliyetleri başlığı altında sadece bu tabloda yer alan bilgiler verilmiştir. Ancak tabloda belirtilenlerin dışında eğitim faaliyetleri de gerçekleşmiştir.

²⁸ 1960-1972 yılları arasında gerçekleştirilmiş seminerlerin listesi, mevcut seminer kitapçıklarından ve YODÇE'nin yayınlanmış olduğu bültenlerden yola çıkılarak hazırlanmıştır. Dolayısıyla bu liste dâhilinde olmayan ancak Enstitü tarafından gerçekleştirilmiş başka eğitim seminerleri ve faaliyetleri de bulunmaktadır. Nitekim 17 Ocak 1967'de gerçekleştirilen Sendikacılık ve Toplu İş Sözleşmesi Semineri'nin Açılış Konuşmasını yapan dönemin Enstitü Müdür Vekili Selahattin Birkan, o güne kadar enstitünün ulusal dönemde 71 seminer düzenlediğini belirtmektedir. Bkz: Selahattin Birkan (1967b) "Açılış Konuşması" **Sendikacılık ve Toplu İş Sözleşmesi Semineri 23 Ocak 1967**, İstanbul: YODÇE Teksir; YODÇE Bülteni (1960) "Okuyucularla Baş Başa" **Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsü Bülteni**, sayı, no ya da ay belirtilmemiş, s. 6-7.

²⁹ YODÇE'de misafir olarak, iş sağlığı ve güvenliği alanında, çalışmalarda bulunmuş İtalyan profesör.

³⁰ YODÇE, Türkiye'de kuramsal ve uygulamalı sosyal politika eğitiminde ikinci kuşak sosyal politikacılar tarafından desteklenmiş bir kurumdur. Nitekim kurumda görev alan öğretim üyelerinin hemen hemen hepsi, Türkiye'de sosyal politika eğitiminin temellerini atan Prof. Dr. Gerhard Kessler'in öğrencilerinden oluşmaktadır. Kessler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: Andreas Hanlein (2006) *Gerhard Kessler: Türkiye'de Sürgün Bir Alman Sosyal Politikacı (Çeviren: Alpay Hekimler)*, **Çalışma ve Toplum**, 2006/2, 31-47 ve Cavit Orhan Tütengil (1963) **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası**, Sayı:23, No:3-4, S.14-16.

³¹ Bu kişiler arasında, YODÇE'nin 1960-1972 yılları arası faaliyetlerinin bazılarında şu anda Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) Onursal Başkanı Refik Baydur ve mevcut başkanı Tuğrul Kutadgobilik'in katıldığı, döneme ilişkin katılımcı listelerden tespit edilmiştir. Belirtilen isimlerin yanında söz konusu listelerde hem Türk sendikacılık camiasından hem de Çalışma Bakanlığı bürokratlarından birçok isme rastlanmıştır.

Kaynaklar

- Aştari, Haydar (1958) "Çalışma Enstitüsü", **Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsü Bülteni**, No.4, Aralık 1958.
- Aytaç, Fikret (1958) "Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsü", **Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsü Bülteni**, No.1, Ocak 1958.
- Birkan, Selahattin (1967a) "Açılış Konuşması", **Sosyal Siyasetin Milli ve Milletlerarası Vasıtaları Semineri**, 28 Mart 1967, İstanbul: YODÇE Teksir.

Birkan, Selahattin (1967b) "Açılış Konuşması" **Sendikacılık ve Toplu İş Sözleşmesi Semineri - 23 Ocak 1967**, İstanbul: YODÇE Teksir;

Boyer, Zekai (1955) "Yakın ve Orta Doğu Enstitüsü Faaliyetlerine Başladı", **İçtimai Emniyet**, Sene:1, Sayı:1.

Cam, Erdem (2008) **Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi'nin Tarihi: YODÇE'den ÇASGEM'e Türkiye'de Çalışma Yaşamı Eğitimleri**, Ankara: ÇASGEM Yayınları, Yayın No:27.

Çeçen, Anıl (2001) "Türkiye'nin Gelecek Yirmi Yılı", **ODTÜ Mezunlar Derneği'nde Yaptığı Konuşma (Derleyen: Nermin Fenmen)**, 24 Kasım 2001, Ankara [http://www.odtumd.org.tr/calismagr/yayin/bulten/104/soylesi.htm] (26.12.2005)

Farhat, Negip (1958) "İstanbul'da Gördüklerim" **Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsü Bülteni**, No.4, Aralık 1958.

Hanlein, Andreas (2006) "Gerhard Kessler: Türkiye'de Sürgün Bir Alman Sosyal Politikacı" (Çeviren: Alpay Hekimler), **Çalışma ve Toplum**, 2006/2.

ILO (1961) **ILO Report on the Institute of Labour Administration for the Near and Middle East İstanbul 1955-1959**, A Regional Experiment in the Training of Labour Administration Officials, International Labour Office, Geneva: I.L.O.

Jain, S. K. (1960) "ILO and the Near and Middle East", **United Asia**, 12,(3), June.

Koçer, Melih (1960) **Çalışma Hizmetlerinin İşleme ve İnkişafında Bir Çalışma Enstitüsünün Mevkii ve Vazifeleri**, İstanbul: YODÇE.

Koç, Yıldırım (2003) **Türkiye'de İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Hareketi Tarihi**, Ankara: Yol-İş Yayınları.

Koçer, Melih (1963) **1962 Yılında Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsü**, İstanbul: YODÇE.

Kutal, Metin (2005) "Türk Sendikacılığını Çevreleyen Olumsuz Koşullar, Özellikler ve Yeni Bir Yapılanma İhtiyacı", **Çalışma ve Toplum**, 2005/2.

Lhoir, Albert G. (1959) "İstanbul'da Kurulu Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsü Tarafından Girişilen Tecrübe", **Çalışma Dergisi**, Cilt.1, Sayı.3, Kasım - Aralık 1959.

Makal, Ahmet (2002) **Türkiye'de Çok Partili Dönemde Çalışma İlişkileri: 1946 - 1963**, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Messmer, Erich A. (1958) "Okuyuculara Mesaj" **Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsü Bülteni**, No.1, Ocak.

Michel, Maurice (1959) "Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsünün Beş Senelik Tecrübesi", (Çev.: Sevinç Gökay), **Çalışma Dergisi**, Cilt.1, Sayı.3, Kasım Aralık.

Piyal, Bülent (2005) **Çalışma Yönetiminde Araştırma ve Eğitim**, Ankara: Yayınlanmamış Makale.

Roch, Roger (1955) "Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsü", **İçtimai Emniyet**, Sene:1, Sayı: 9.

Talas, Cahit (1959) "Milletlerarası Çalışma Teşkilatı ve Türkiye (27 Yıllık İşbirliği)", **Çalışma Dergisi**, Cilt.1, Sayı.3, Kasım - Aralık 1959.

Tütengil, Cavit Orhan (1963) **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası**, Sayı:23, No:3-4, S.14-16.

UÇÖ (1963) **Milletlerarası Çalışma Bürosu Yakın ve Orta Doğu Faaliyet Merkezi Tanıtma Kitapçığı**, İstanbul: YODÇE.

Varlık, M. Bülent (1998) “Milletlerarası Çalışma Bürosunun Türkiye Raporu–1949”, **Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi**, Cilt: 3, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.

YODÇE Bülteni (1958a) “Enstitüden Haberler”, **Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsü Bülteni**, No. 2, Mayıs 1958.

YODÇE Bülteni (1960) “Okuyucularla Baş Başa” **Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsü Bülteni**, sayı, no ya da ay belirtilmemiş.

YODÇE (1962) **YODÇE-LINME - Labour Institute for the Near and Middle East: What Does It–What It Does–How It Works**, İstanbul: İstanbul Matbaası.

Mevzuat

Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsünün Kurulmasına Mütteallik 13 Sayılı Ek Antlaşma

7460 Sayılı YODÇE Teşkilat Kanunu, Kabul Tarihi:1960, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarih: 29.2.1960, sayı:10444, yayımlandığı Düstur: Tertip 3, Cilt: 41.

Görüşülen Kişiler

1. Prof. Dr. Sabahaddin Zaim

YODÇE Öğretim Üyesi ve Öğretmenler Kurulu Üyesi.

1.Görüşme Tarihi: 08 Şubat 2006, Yer: Sabahaddin Zaim’in evi, İstanbul.

2.Görüşme Tarihi: 23 Mayıs 2006, aynı yer.

Prof. Dr. Sabahaddin Zaim, YODÇE’nin kuruluşundan 1972 yılında Ankara’ya nakledildiği döneme kadar birçok faaliyetinde aktif olarak görev almış aynı zamanda YODÇE’de Öğretmenler Kurulu Üyeliği ve Enstitü Öğretmenliği yapmıştır.

2. Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş

YODÇE Öğretim Üyesi ve Öğretmenler Kurulu Üyesi, Emekli Öğretim Üyesi, 59. Hükümet İstanbul Milletvekili ve AGİTPA (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Parlamenter Asamblesi) Türk Grubu Başkanı.

1.Görüşme Tarihi: 14 Şubat 2006, Yer: Türkiye Büyük Millet Meclisi.

2.Görüşme Tarihi: 17 Şubat 2006, Yer: Türkiye Büyük Millet Meclisi.

Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş, YODÇE’nin kuruluşundan 1972 yılında Ankara’ya nakledildiği döneme kadar birçok faaliyetinde aktif olarak görev almış aynı zamanda YODÇE’de Öğretmenler Kurulu Üyeliği ve Enstitü Öğretmenliği yapmıştır.

3. Prof. Dr. Metin Kutal

1960 yılında Kütüphane Memuru, YODÇE Öğretim Üyesi ve Öğretmenler Kurulu Üyesi, Öğretim Üyesi.

1.Görüşme tarihi: 14 Aralık 2005, Kadir Has Üniversitesi, İstanbul.

Prof. Dr. Metin Kutal 1960 yılında, Fransa’da iktisat üzerine yürüttüğü doktora çalışmasını tamamladıktan sonra Türkiye’ye dönmüş ve üniversiteye geçmeden önce 14 ay YODÇE’de görev yapmıştır.

4. Prof. Dr. Rüçhan Işık

24 Mayıs 1971 – 11 Ocak 1973 tarihleri arası Çalışma Bakanlığı Müsteşarı, Öğretim Üyesi.

1986 - 1996 UÇÖ Ankara Bürosu Direktörü.

Görüşme Tarihi: 09 Kasım 2005, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü ISAG Proje Ofisi, Ankara.